

ISSN: 1306 - 1224

MEDENÎ USÛL VE İCRA İFLÂS HUKUKU DERGİSİ

*JOURNAL OF CIVIL PROCEDURE,
ENFORCEMENT AND INSOLVENCY LAW*

Bu dergi yılda üç sayı olarak yayımlanan hakemli bir dergidir.
This journal is a peer reviewed journal published three times a year.

Cilt: 20/Sayı: 59
Volume: 20/Issue: 59
2024/3

TR Dizin Hukuk Veri Tabanında Dizinlenmektedir

**# MEDENÎ USUL HUKUKUNDA HÂKİM İLE AVUKAT
ARASINDAKİ SOSYAL MEDYA ARKADAŞLIĞININ TEK
TARAFLI İLETİŞİM (EX PARTE) YASAĞI BAKIMINDAN RET
SEBEBİ SAYILABİLMESİ***

*(SOCIAL MEDIA FRIENDSHIP BETWEEN JUDGE AND LAWYER AS A REASON
FOR THE RECUSAL OF JUDGE DUE TO THE PROHIBITION OF EX PARTE
COMMUNICATION)*

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Mustafa SALDIRIM**

ÖZ

Türk hukuk sisteminde tek taraflı (ex parte) iletişim yasağı hakkında açık bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, hâkimin diğer tarafın yokluğunda davanın taraflarından biriyle veya onun avukatı ile iletişimi, hiç şüphe yok ki bu iletişimin içeriğine ve koşullarına göre hâkimin reddi sebebi olabilir. Nitekim karşılaştırmalı hukukta, hâkim ile avukat veya taraflar arasındaki tek taraflı iletişim yasağının oldukça detaylı şekilde düzenlendiği davranış kurallarına rastlanmaktadır. Türk hukuku bakımından davaya bakan hâkim ile taraflardan birinin veya taraflardan birinin vekilinin fiziki olarak karşı tarafın bilgisi olmadan görüşmesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 36'ncı maddesinin 1'inci fıkrası kapsamında, hâkimin reddi sebebi olabilir. İletişimin sosyal medya platformlarında gerçekleştirilmesi ile gerçek yaşamda yüz yüze veya

---

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 04.11.2024 tarihinde Yayinevimize ulaşmış olup, 27.11.2024 tarihinde birinci hakem; 09.12.2024 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

** Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dr. Öğretim Üyesi, mustafasaldirim@maltepe.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7251-8923

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Bu makaleye atıf için; SALDIRIM, Mustafa "Medeni Usul Hukukunda Hâkim ile Avukat Arasındaki Sosyal Medya Arkadaşlığının Tek Taraflı İletişim (Ex Parte) Yasağı Bakımından Ret Sebebi Sayılabilmesi", Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Der-gisi, Cilt: 20, Sayı: 59, 2024, s. 613-656.

diğer iletişim araçları kullanılarak yapılması arasında ayırım yapılmasını gerektirecek makul bir neden de bulunmayabilir. Bu makalede, hâkim ile avukat arasındaki tek taraflı iletişim yasağının sosyal medya platformlarından gerçekleştirilmesi halinde ortaya çıkabilecek problemler ele alınmıştır. Özellikle, Bangalor Yargı Etiği İlkelerini temel alan Birleşmiş Milletler'in standartları ile Avrupa İnsan Hakları Sisteminde öngörülen kurallar ele alınmıştır. Bu çerçevede Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin geliştirdiği içtihatlar ile hakimlerin etik davranış standartları, bu konudaki rehberler, eğitim materyalleri ve karşılaştırmalı hukuktaki yüksek mahkeme kararları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya Arkadaşlığı, Tek Taraflı İletişim, Hâkimin Reddi, Tarafsızlık, Adil Yargılanma Hakkı, Hâkimlerin Sosyal Medya Kullanması

ABSTRACT

There is no clear legal regulation in the Turkish legal system regarding the prohibition of ex parte communication. However, a judge's communication with one of the parties to the case or his/her lawyer in the absence of the other party may undoubtedly be ground for the judge's recusal depending on the content and circumstances of this communication. Indeed, in comparative law, there are rules to regulate the prohibition of ex parte communication between the judge and the lawyer or the parties. In terms of Turkish law, a physical meeting between the judge hearing the case and one of the parties or the lawyer of one of the parties without the knowledge of the other party may be ground for the judge's recusal within the scope of Article 36, paragraph 1 of the Code of Civil Procedure. There may also be no reasonable grounds for distinguishing between communication carried out on social media platforms and face-to-face communication in real life or using other means of communication. This article addresses the problems that may arise when the prohibition of ex parte communication between the judge and the lawyer is carried out on social media platforms. In particular, the standards of the United Nations based on the Bangalore Principles of Judicial Conduct and the rules stipulated in the European Human Rights System are discussed. In this context, the jurisprudence developed by the

European Court of Human Rights, the ethical standards of conduct of judges, guides on this subject, training materials and high court decisions in comparative law were evaluated.

Keywords: *Social Media Friendship, Ex Parte Communication, Recusal, Impartiality, Right to a Fair Trial, Use of Social Media by Judges*

***

GİRİŞ

Hukuk Muhakemeleri Kanununda¹ (HMK) tek taraflı (ex parte) iletişim yasağı hakkında açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, hâkimin diğer tarafın yokluğunda davanın taraflarından birinin avukatı ile iletişimi, hiç şüphe yok ki bu iletişimin içeriğine ve koşullarına göre hâkimin reddi sebebi olabilir. İletişimin sosyal medya platformlarında gerçekleştirilmesi ile gerçek yaşamda yüz yüze veya diğer iletişim araçları kullanılarak yapılması, her durumda aynı şekilde değerlendirilmeyebilir ise de bazen bu iki ortam arasında ayırım yapılmasını gerektirecek makul bir neden de bulunmayabilir.

HMK'nin 34'üncü maddesinde düzenlenen hâkimin davadan yasaklılık sebepleri ile 36'ncı maddesindeki ret sebepleri incelendiğinde kanun koyucunun hâkimin tarafsızlığının korunmasına yönelik bir amaç taşıdığı açıkça görülmektedir². Özellikle, yasaklılık sebeplerinin varlığı hâlinde, iki tarafın açık ve yazılı muvafakatleri olsa dahi kamu düzeni düşüncesiyle hâkimin davaya bakmasına izin verilmemesi³, konunun taşıdığı önemi gösteren somut bir örnektir. Ayrıca Anayasa'nın⁴ 9'uncu

¹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.01.2011, RG 04.02.2011/27836

² Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun (CMK) 21, 22 ve 23'üncü maddelerinde de ceza hâkiminin tarafsızlığının korunmasına ilişkin özel düzenlemeler bulunmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu, Kanun Numarası: 5271, Kabul Tarihi: 04.12.2004, RG 17.12.2004/25673.

³ “Hâkimin yasaklılık sebeplerinin kamu düzenine ilişkin olması sebebiyle, bu konuda tarafların anlaşmalarına imkân tanınmamasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. Bu sebeple, 1086 sayılı Kanunda yer alan, hakkında yasaklılık sebebi bulunan hâkimin, ancak iki tarafın açık ve yazılı muvafakatleri ile davaya bakabileceğine ilişkin hüküm metne alınmamıştır.” (HMK m.35'e ilişkin Hükümet Gerekçesi)

⁴ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kanun Numarası: 2709, Kabul Tarihi: 18.10.1982, RG 09.11.1982/17863 (mükerrer)

maddesine göre “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve *tarafsız*⁵ mahkemelerce kullanılır.” Bu nedenle, hâkimin tarafsızlığı ilkesi aynı zamanda Anayasa’nın bir emri olarak da dikkate alınmalıdır. Anayasa’nın 36’ncı maddesinin 1’inci fıkrasına göre “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” Bu hükümle adil yargılanma hakkı güvence altına alınmış olup hâkimin tarafsızlığı hiç şüphe yok ki adil yargılanma hakkının temel öğelerinden biridir. Tarafsızlık hâkimin sübjektif durumuna ilişkin olup aksi ispat edilene kadar mevcut olduğu varsayılır. Tarafsız olamayacağı hâllerde hâkimin çekinmesi veya reddi yoluyla onun yerine başka bir hâkimin yargılama faaliyetini üstlenmesi, tarafsızlığın güvencelerinden birini oluşturur⁶.

Hâkimin tarafsızlığı ilkesi evrensel düzeyde kabul gören bir ilkedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin⁷ (AİHS) 6’ncı maddesinin 1’inci fıkrasına göre “Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve *tarafsız* bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.” Yargı bağımsızlığı, hakimlerin tarafsız olduğu ön kabulüne dayalıdır. Sadece bir uyuşmazlığın tarafları değil, toplum bir bütün olarak yargıya güvenebilmelidir. Bu sebeple bir hâkim yalnızca tüm uygunsuz bağlantı, yanlılık veya etkiden uzak olmakla kalmamalı, aynı zamanda makul bir gözlemci tarafından da bu durum gözlemlenebilmelidir⁸.

Hâkimin tarafsızlığı objektif ve sübjektif tarafsızlık kavramlarıyla ifade edilmektedir. Hâkimin sübjektif tarafsızlığı onun karar verirken kendi önyargı, kanaat, inanç, eğilim ve ideolojisinden arınmak suretiyle vicdani kanaatini oluşturması ve bu doğrultuda hukuka uygun karar

⁵ Bu maddedeki “tarafsız” ifadesi 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun’un 1 inci maddesiyle Anayasa’nın 9’uncu maddesine eklenmiştir.

⁶ Nur Centel, “Ceza Muhakemesinde Hâkimin Tarafsızlığı” (1’st edn, Kazancı 1996) 30

⁷ İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 6366, Kabul Tarihi: 10.03.1954, RG 19.03.1954/8662

⁸ Consultative Council Of European Judges, 1 (2001), Strasbourg, 23 November 2001, p.13. < <https://rm.coe.int/1680747830> > Erişim Tarihi 28 October 2024

vermesini ifade eder. Objektif tarafsızlığın ise tarafların hâkimin tarafsız olduğuna inanmaları ve güvenmelerini ifade eden bir kavram olduğu belirtilmiştir⁹. Objektif tarafsızlık konusunda, tarafsızlığın olup olmadığına ilişkin dış görünüş çok önemlidir. Bu konuda tarafların duyduğu şüphe tek başına yeterli değildir. Belirleyici olan bu şüphenin nesnel olarak doğrulanıp doğrulanmadığıdır¹⁰. Benzer şekilde, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin¹¹ 14'üncü maddesinin birinci fıkrası "Herkes mahkeme ve divan nezdinde eşittir. Herkes, kendisine bir suç yüklenirken ya da bir hukuk davasında hak ve yükümlülükleri belirlenirken, kanunla kurulmuş, yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık duruşma hakkına sahiptir." hükmünü içermektedir.

Medeni yargıda hâkimin sübjektif tarafsızlığını sağlamak amacıyla hâkimin davadan yasaklı olması ve hâkimin reddi kurumları öngörülmüştür¹². HMK'nin 36'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında, ret sebeplerinin "Hâkimin *tarafsızlığından* şüpheyi gerektiren önemli bir sebebin bulunması..." halleri olduğu belirtilmiştir. Benzer bir düzenleme içeren Ceza Muhakemesi Kanunu'nun¹³ (CMK) m. 24, I hükmüne göre "Hâkimin davaya bakamayacağı hallerde reddi istenebileceği gibi, *tarafsızlığını* şüpheyi düşürecek diğer sebeplerden dolayı da reddi istenebilir." Ayrıca, hâkimin yasaklılığı ve reddi sebepleri incelendiğinde, bu konuların yargı etiğinin tarafsızlık değeri altında ele alındığı görülmektedir. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin (BYEİ)¹⁴ 2'nci değeri tarafsızlıktır¹⁵. Bu

⁹ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar and Emel Hanağası, 'Medeni Usul Hukuku' (9th edn, Yetkin Yayınları 2024) 118

¹⁰ Ali Cem Budak and Varol Karaaslan, 'Medenî Usul Hukuku' (8th edn, Filiz Yayınevi 2024) 34; AİHM'in hâkimin tarafsızlığına ilişkin geliştirdiği objektif ve sübjektif test konusunda detaylı açıklamalar için bkz. dp. 51-56

¹¹ Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmenin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Kanun Numarası: 4868, Kabul Tarihi: 04.06.2003, RG 18.06.2003/25142

¹² Süha Tanrıver, 'Medeni Usul Hukuku' C.I (1st edn, Yetkin Yayınları 2016) 271

¹³ Ceza Muhakemesi Kanunu, Kanun Numarası: 5271, Kabul Tarihi: 04.12.2004, RG 17.12.2004/25673

¹⁴ Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ile Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin Yorumu (Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct), Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından 2006/23 sayılı Karar ile kabul edilmiştir. Bangalor Yargı Etiği İlkelerinde "bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, mesleğe yaraşırılık, eşitlik, ehliyet ve özen" olmak üzere altı değer belirlenmiştir. Bkz. Mustafa Saldırım, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ve Yargıtay Etik İlkeleri Mevzuatı (1'st edn, Yetkin Yayınları 2024) 15-37

değerin önemi, “Tarafsızlık, yargı görevinin doğru biçimde ifası için vazgeçilmez bir unsurdur. Bu ilke, sadece karar için değil, kararın oluşturulduğu süreç için de geçerlidir¹⁶.” biçiminde açıklanmıştır. Benzer şekilde, Yargıtay Yargı Etiği İlkelerinin (YYEİ) 2’nci¹⁷ ve Türk Yargı

¹⁵ Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin “Tarafsızlık” başlıklı 2’nci değeri altında yer alan ilke ve kurallar şunlardır: “İlke: Tarafsızlık, yargı görevinin doğru biçimde ifası için vazgeçilmez bir unsurdur. Bu ilke, sadece karar için değil, kararın oluşturulduğu süreç için de geçerlidir. – Uygulama: - 2.1.Hâkim, yargı görevini iltimas, yanlılık veya ön yargı olmaksızın ifa eder. - 2.2.Hâkim, mahkemede ve mahkeme dışında, yargı ve hâkim tarafsızlığı açısından kamuoyu, hukukçular ve dava taraflarının güvenini koruyacak ve artıracak şekilde davranır. - 2.3.Hâkim, davaların duruşma veya karar aşamalarında, kendisini yargılamadan zorunlu olarak el çektirecek olayları makul ölçüler çerçevesinde asgariye indirecek şekilde hareket eder. - 2.4.Hâkim, önündeki veya önüne gelmesi muhtemel bir yargılama hakkında, bilerek yargılama aşamasının sonuçlarını veya sürecin açık biçimde adil olma niteliğini makul ölçüler çerçevesinde etkileyecek veya zayıflatacak herhangi bir yorumda bulunmayacağı gibi herhangi bir konu veya kişinin adil yargılanmasını etkileyebilecek biçimde kamuya açık olarak ya da başka türlü herhangi bir yorumda da bulunmaz. - 2.5. Hâkim, tarafsız olarak karar veremeyeceği veya makul bir kişinin gözünde böyle bir izlenimin doğabileceği durumlarda, hangi aşamada olursa olsun davadan çekilir. Hâkimin davadan çekilmesini gerektiren durumlar, sayılanlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıdakileri içerir: - (a)Hâkimin, davaya ilişkin olarak bir taraf hakkında fiili yanlılık veya ön yargıya sahip olması ya da delille ispatlanması gereken uyuşmazlık konusu vakalar hakkında kişisel bilgiye sahip olması; (b)Hâkimin, uyuşmazlık konusu davada daha önce avukat olarak hizmet vermiş ya da esaslı olarak tanıklık etmiş olması; - (c) Hâkimin veya aile fertlerinden birinin davanın sonucundan ekonomik menfaatinin olması. - Davaya bakmak için başka bir mahkemenin oluşturulamayacağı veya acil şartlarda duruma müdahale edilmemesinin ciddi şekilde adaletsizlikle sonuçlanacağı hâllerde hâkimin görevden el çektirilmesi gerekmez.” Bkz. Saldırım, Mevzuat (n14) 15-37

¹⁶ ibid 21

¹⁷ Yargıtay Yargı Etiği İlkelerinin “Tarafsızlık” başlıklı 2’nci değeri altında yer alan ilke ve kurallar şunlardır: “2.1 Hâkim, yargı görevini iltimas, yanlılık veya önyargı olmaksızın ifa eder; herhangi bir uygunsuz amaç ve etik dışı uygulamadan etkilenmez. - 2.2 Hâkim davanın taraflarına veya vekillerine beyanlarını hukuka uygun ve eşit olarak açıklama hakkı tanır. - 2.3 Hâkim, kanunun izin verdiği haller hariç olmak üzere, önündeki veya önüne gelmesi muhtemel bir davanın esası veya esasını etkileyen usulleri hakkında taraflarla iletişim kurmaz. - 2.4 Hâkim, mahkemede ve mahkeme dışında, yargı ve hâkim tarafsızlığı açısından kamuoyu, yargı mensupları ve dava taraflarının güvenini sağlayacak ve artıracak davranışlar sergiler. - 2.5 Hâkim, davaların duruşma, karar, temyiz veya diğer işlem aşamalarında, kendisini yargılamadan zorunlu olarak el çektirecek olayları makul ölçüler çerçevesinde asgariye indirecek şekilde hareket eder, kendisinin ve ailesinin kişisel veya ekonomik faaliyetleri-

Etiği Bildirgesi'nin¹⁸ (TYEB) 3'üncü ilkesinde hâkimin tarafsızlığına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır¹⁹. Ayrıca, tarafsızlık ilkesi karşılıştırmalı hukuk sistemlerinde de hâkimin uyması gereken temel bir prensip olarak kabul edilmektedir²⁰.

ni bu doğrultuda düzenler. - 2.6 Hâkim, önündeki veya önüne gelmesi muhtemel bir dava hakkında, bilerek ve isteyerek, yargılama aşamasının sonuçlarını veya sürecin açık biçimde adil olma niteliğini makul ölçüler çerçevesinde etkileyecek veya zayıflatacak aleni veya zımni herhangi bir yorumda bulunmaz. - 2.7 Hâkim, tarafsız olarak karar veremeyeceği durumda veya makul bir kişinin gözünde, tarafsız olarak karar veremeyeceği izleniminin doğabileceği durumlarda, hangi aşamada olursa olsun davadan çekilir. Hâkimin çekilmesini gerektiren durumlar, sayılanlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıdakileri içerir: - 2.7.1 Hâkimin, davaya ilişkin olarak, bir taraf hakkında fiili yanlılık veya önyargıya sahip olması, - 2.7.2 Hâkimin, ihtilaf konusu davada daha önce avukat veya danışman olarak hizmet vermiş ya da tanıklık etmiş olması, - 2.7.3 Hâkimin veya aile fertlerinden birinin, dava sonucundan önemli ölçüde etkilenilecek çıkarının olması, - 2.7.4 Hâkimin aile fertlerinden birinin davanın taraflarından birini temsil etmesi veya herhangi bir şekilde ilişkili olması.” ibid 59-61

¹⁸ Türk Yargı Etiği Bildirgesi (Hakimler ve Savcılar Kurulu), Kabul Tarihi: 06.03.2019, RG 14.03.2019/30714

¹⁹ TYEB'nin “Tarafsızlık” başlıklı 3'üncü maddenin başlığı şu şekilde düzenlenmiştir: “3.1 Adil yargılamanın gereği olarak, herhangi bir tarafa iltimas göstermeden ve ayrımcılık yapmadan tarafsız bir şekilde hareket ederler. – 3.2 Tarafsız hareket etmekle yetinmez, objektif bir bakış açısıyla tarafsızlıklarına ilişkin her türlü kuşkuyla bertaraf edecek bir duruş sergilerler. Yargıya güvenin sağlanması ve sürdürülebilmesi için tarafsız olmak kadar, tarafsız görünmenin de önemli olduğu bilincindedirler. – 3.3 Meslekî ve sosyal hayatlarında tarafsızlık ilkesine aykırı düşebilecek her türlü ayrımcı söylem ve davranıştan kaçınır; konuşma ve beden dilini tarafsızlıklarını ihlal etmeyecek biçimde kullanmaya özen gösterirler. – 3.4 Sosyal medya başta olmak üzere, kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapacakları yorum, değerlendirme ve paylaşımların kolaylıkla amacını aşan sonuçlar doğurabileceğini ve tarafsızlıklarını sorgulanır hale getirebileceğini öngörerek hareket ederler. – 3.5 Kişisel kanaat ve düşüncelerinin, tarafsızlıklarına gölge düşürmesine izin vermez ve ön yargılı şekilde hareket etmezler. Görevlerini yürütürken ön yargı ve tercihlerinden etkilenip etkilenmediklerini sorgularlar. – 3.6 Toplumda, herhangi bir olay ile ilgili olumlu veya olumsuz bir kanaat olduğu durumlarda dahi tarafsızlıklarını korurlar. – 3.7 Görevlerini yerine getirirken kendileri, yakınları ve sosyal çevrelerini gözetmek amacıyla taraflı davranışlarda bulunmayı reddeder, tarafsızlıklarından ödün vermezler. – 3.8 Görevde olan veya görevinden ayrılarak avukatlık, bilirkişilik, arabuluculuk ve benzeri görevler yürüten meslektaşlarına ayrıcalıklı davranmaz, bu yönde bir izlenim oluşturmazlar.”

²⁰ İngiltere, İskoçya, İtalya, Filipinler, Nijerya ve Norveç yargı sistemlerinde bir etik değer olarak “tarafsızlık” açıkça düzenlenmiştir. Bu etik kurallar için bkz. ‘Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri’ in Mustafa Saldırım (ed) (1'st edn, Yargıtay

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak sosyal medya kullanımı, günümüzde toplumsal hayatın bir parçası haline gelmiştir. Sosyal medya aracılığıyla hâkimin yürüttüğü bireysel veya toplu iletişimin onun tarafsızlığı konusunda ortaya çıkardığı soru işaretleri güncel bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, önündeki bir davanın taraflarından birinin avukatı ile hâkimin, karşı tarafın veya temsilcisinin bilgisi olmadan sosyal medya platformlarında gerçekleştirdiği iletişimin hangi hallerde hâkimin reddedilmesine neden olabileceği tarafsız yargılama bakımından incelenmeye değer önemli bir sorundur.

A) HAKİMLERİN SOSYAL MEDYA KULLANMASI

I. Arkadaşlık ve Sosyal Medya Arkadaşlığı Konusunda Genel Bilgi

Arkadaşlık gerçek kişiler arasında bir ilişki türü olup hayatımızın her aşamasında deneyimlediğimiz, sosyolojik ve psikolojik yönleri de olan bir kavramdır. Arkadaşlık, kültür, tarih ve edebiyatta üzerinde düşünülen bir konu olmakla birlikte özellikle Antik Yunan döneminden beri sıklıkla Aristo, Çiçero, Augustine, Montaigne ve birçok düşünür tarafından odaklanılan bir meseledir. Bu kapsamda, “arkadaş” kavramına ilişkin teoriler, bu kavramın tarihsel süreçteki gelişimi ve günümüz toplumlarındaki anlamı üzerinde önemli çalışmalar yapılmıştır²¹.

Türk Dil Kurumuna göre “arkadaş” sözcüğünün ilk anlamı “Bir-birlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri, bacanak, eş, yaren, yoldaş”; ikinci anlamı ise “Bir ortamda birlikte bulunanlardan her biri; refik, yâren” olarak tanımlanmıştır²². İlk anlamda, arkadaşlar arasındaki “sevgi ve anlayış” sebebiyle bir duygusal bağın varlığı dikkat çekmektedir. İkinci anlamda ise arkadaşlar arasındaki bağdan ziyade aynı fiziki ortamda bulunmaktan kaynaklanan birlikte görünme olgusu

---

Yayını, 2017) < https://www.yargitay.gov.tr/documents/KARSILASTIRMALI_HUKUK_ILKELER_PRESS.pdf > Erişim Tarihi 28 October 2024

²¹ Bu çalışmalar ve “arkadaşlık” kavramının içeriğine ilişkin tarihsel süreç içerisinde geliştirilen teoriler hakkında bkz. Ömer Aytaç and Mehmet Tan, ‘Arkadaşlık Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar’ (2019) 29 (1), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 345-359

²² Türkçe Sözlük (11’ti edn, Türk Dil Kurumu 2019) 153

ön plâna çıkmaktadır. Arkadaşlık ise “Arkadaş olma durumu, arkadaşla yakışır davranış, omuzdaşlık, ünsiyet” olarak açıklanmıştır²³.

Bilgi, insanlık tarihinin gelişim ve değişim sürecinde öteden beri önemli bir etken olmuştur. Bu yüzyılda yapay zekâ, robotik, özerk taşıtlar, 3D yazıcılar, nanoteknoloji gibi saymakla bitmeyen yeniliklerle karşı karşıyayız. “Bilgi Çağı” ya da “Dijital çağ” olarak da ifade edilen 4’üncü sanayi devriminin getirdiği yenilikler diğer alanların yanı sıra insanların sosyal ilişkilerini de derinden etkilemiş ve “arkadaşlık” gibi sosyolojik yönü ağır basan kavramlar dahi yeni bir anlam ve içerik kazanmıştır. Bu kapsamda, içinde bulunduğumuz çağın bize sunduğu kavramlardan bir tanesi de “sosyal medya arkadaşlığı”dır.

Sosyal medya arkadaşlığı hiç şüphe yok ki gerçek hayattaki veya klasik anlamdaki arkadaşlıktan farklı şekilde ele alınabilir. Kullanılan sosyal medya platformunun niteliği ve arkadaş sayısı gibi faktörlere bağlı olarak taraflar arasında zayıf veya güçlü bir bağ, ortak veya benzeşen yönler bulunabilir. Özellikle “Facebook” arkadaşlarının “Messenger” isimli program aracılığıyla birbirleriyle özel bir iletişim kurma imkânı da bulunmaktadır.

II. Hâkimlerin Sosyal Medya Kullanmasına İlişkin Hukuki Çerçeve ve Uygulama Örnekleri

Hâkimlerin sosyal medya kullanmasının uygun olup olmadığı veya sosyal medyayı hangi koşullarda ve nasıl kullanacakları göreceli olarak yeni bir konudur. Küresel ölçekte kabul edilen BYEİ ve Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin Yorumu (Yorum), her hâkimin iş ve özel hayatına rehberlik etmesi gereken 6 temel değeri belirlemiştir²⁴. Sosyal medyayı kullanırken hâkimlere her zaman BYEİ ve beraberindeki detaylı Yorum kitabı rehberlik etmelidir. Ancak bu belgelerin taslakları hazırlanırken, sosyal medya platformlarının mevcut olmadığı, dolayısıyla hiçbir belgede bu konuya atıfta bulunulmadığı, sosyal medya platformlarının yaratabileceği benzersiz güçlükler ve imkânlar hakkında önerilerin yer almadığı dikkate alınmalıdır²⁵.

²³ Arkadaşlık etmek ise “1) bir işte birlikte bulunmak; 2) huyları ve düşünceleri birbirine uymak; 3) bir süre beraber bulunmak, birlikte gitmek, eşlik etmek, refakat etmek.” anlamlarını taşımaktadır. Bkz. Sözlük (n.22) 153

²⁴ Bkz. dp. 9, 10

²⁵ Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges (Produced by the Global Judicial Integrity Network), Vienna 2019 <<https://www.unodc.org/res/ji/>>

Hâkimlerin bilgiye erişmesini kolaylaştırması ve içinde yaşadığı toplumu daha iyi anlaması bakımından sunduğu eşsiz fırsatlara rağmen, sosyal medyanın hâkimler tarafından bilinçli kullanılmaması halinde halkın yargıya duyduğu güvenin zedelenmesi, tarafsızlığı ve dürüstlüğü konusunda şüpheler doğurması da mümkündür. İşte bu nedenle, küresel, bölgesel ve ulusal ölçekte yargı kurumları ya da yargı sistemleri hâkimlerin sosyal medya kullanmasına ilişkin riskleri kontrol altına almak amacıyla kurallar, rehberler ve eğitim programları geliştirmiştir.

1) Birleşmiş Milletler Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı

2018 yılında Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altında kurulan “Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı” hâkimlerin sosyal medya kullanmasının neden olabileceği sakıncalara yönelik kaygıların küresel düzeyde artması üzerine bir kılavuz hazırlamıştır. Konuyu ele almak isteyenlere ilham kaynağı olarak hizmet edebilecek, hâkimleri sosyal medya kullanmanın çeşitli tehlikeleri ve fırsatları hakkında bilgilendirecek “Hâkimlerin Sosyal Medya Kullanmasına İlişkin Bağlayıcı Olmayan Kurallar (Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges) (BM Sosyal Medya Rehberi)” isimli bir rehber geliştirilmiş ve 2019 yılında yayımlanmıştır²⁶.

Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı çalışmaları kapsamında, BYEİ temel alınarak oluşturulan yargı etiği eğitim programlarına hâkimlerin sosyal medya kullanmasına ilişkin içerikler de dahil edilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan “Yargısal Davranış ve Etik, Kendi Kendine Öğrenme Kursu” kitabında²⁷, BYEİ ve Yorum ile BM Sosyal Medya Rehberi çer-

---

import/international_standards/social_media_guidelines/social_media_guidelines_final. pdf
> Erişim Tarihi 29 October 2024, 2

²⁶ Bkz. dp.19; Non-Binding Guidelines (n 25) 1; BM Sosyal Medya Rehberi bağlayıcı olmamakla birlikte gerekçeli şekilde hâkimlerin sosyal medya kullanmasına ilişkin riskleri ve fırsatları açıklayarak hâkimlere rehberlik etmeyi hedeflemiştir. Sosyal medya platformlarına ilişkin bilgiler de sunan Rehber, sosyal medya arkadaşlığının gerçek arkadaşlıklardan farklı olabileceğini kabul etmekle birlikte, ilke olarak gerçek hayatta geçerli olan etik kuralların sosyal medya platformlarında da geçerli olduğunu esas almaktadır. Bkz. ibid 3, m.2

²⁷ Judicial Conduct and Ethics, Self-Directed Course (1'st edn, UNODC 2019)
<https://www.unodc.org/documents/ji/training/self_directed_ebook2.pdf> Erişim Tarihi 14.10.2024

çevesinde pratik çalışmalar da dahil olmak üzere yararlı bilgiler verilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, küresel yargı bakımından hâkimlerin sosyal medya kullanmasına ilişkin genel bir yasak veya yasaklama eğilimi mevcut değildir. Aksine, hâkimlerin belli koşullar altında, ihtiyatlı ve bilinçli şekilde sosyal medya kullanması teşvik edilmektedir.

2) Yargıtay Yargı Etiği Sistemi

Yargıtay 2017 yılının son çeyreğinde hâkimlere, Yargıtay Cumhuriyet Savcılarına ve Yargıtay Personeline yönelik etik ilkeler geliştirerek, Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu (YYEDK), eğitim programları ve ikincil mevzuat niteliğindeki diğer kuralları içeren bir yargı etiği sistemi kurmuştur. YYEDK'nin bugüne kadar verdiği kararlarda sıklıkla BYEİ'ye, Yorumu'a, BM ile Avrupa Konseyi'nin ilgili kurumlarının konuya ilişkin yayımladıkları rehber ilkeler ile diğer yayınlarına, ayrıca karşılaştırmalı yargı sistemlerinin aynı yöndeki iyi uygulamalarına atıflar yapılmıştır²⁸.

YYEİ'nin m. 4.7 hükmüne göre “Hâkim, sosyal medya kullanırken öz denetim yapmak suretiyle siyasi, etnik, mezhepçi, cinsiyetçi ve benzeri paylaşım yapmaz.” Bu düzenleme ile ilkesel olarak hâkimlerin sosyal medya kullanmalarına açıkça izin verilmiştir. YYEDK'nin çeşitli kararlarında hâkimlerin sosyal medya kullanmasına ilişkin açıklamalar yer almakta olup bu şekilde YYEİ'de düzenlenen m. 4.7'deki kural somutlaştırılmış ve detaylandırılmıştır²⁹.

3) Türk Yargı Etiği Bildirgesi

TYEB ise sosyal medya kullanımını, “tarafsızlık”, “mahremiyetin korunması” ve “ifade özgürlüğü” başlıkları altında aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir: “Sosyal medya başta olmak üzere, kitle iletişim araçları

²⁸ YYEDK kararları için bkz. ‘Yargı Etiği Danışma Kurulu Kararları ve İlgili Mevzuat’ in Mustafa Saldırım (ed) (1’st edn, Yargıtay 2023). Bu kitapta YYEDK tarafından esaslanılan 11, usulden verilen 2 adet karar bulunmaktadır.

²⁹ Hâkimin belediye başkanı veya milletvekili seçilmiş olmasından dolayı yakın bir arkadaşını sosyal medya aracılığıyla kutlamasına ilişkin karar için bkz. Yargı Etiği Danışma Kurulu Kararları (n.28) 63 vd.; Hâkimin toplumu yakından ilgilendiren konularda kamusal tartışmalara katılması, sosyal medya üzerinden görüş açıklaması veya kamuya açık şekilde fikir beyan etmesi hakkında bir karar için bkz. ibid 81 vd.

vasıtasıyla yapacakları yorum, değerlendirme ve paylaşımlarına kolaylıkla amacını aşan sonuçlar doğurabileceğini ve tarafsızlıklarını sorgulayabilir hale getirebileceğini öngörerek hareket ederler (m.3.4). - Gizli kalması gereken bilgi ve sırları, kendi yararına ya da başkalarının yarar veya zararına olabilecek şekilde kullanmazlar. Bu bilgilerin mahremiyetini sosyal medya veya başka bir yolla ihlal etmezler (m.6.3). - İfade özgürlüğü kapsamında yazılı, görsel, işitsel ya da sosyal medyada düşüncelerini açıklarken veya paylaşımlarda bulunurken, mesleğin gerektirdiği etik ilkelere uygun hareket ederler (m.7.7)”

HSK tarafından “Türk Yargı Etiği Bildirgesi Kapsamında Sosyal Medya Kullanım Rehberi (HSK Sosyal Medya Rehberi)” isimli bir kılavuz yayımlanmıştır. Büyük ölçüde BM Sosyal Medya Rehberi’nden esinlenildiği anlaşılan bu metinde, sosyal medya kullanmanın olası riskleri belirtilerek, hâkimlere ve savcılara yönelik sınırlamalar detaylandırılmıştır³⁰.

4) Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) hâkimlerin sosyal medya kullanımı konusunda tek düze bir uygulama bulunmamaktadır. Bazı eyaletler hâkimlerin sosyal medya kullanması bakımından katı bir yaklaşım göstermektedir. Örneğin, Florida, Oklahoma ve Massachusetts gibi eyaletler, hâkimlerin mahkeme salonlarında bulunabilecek kişilerle “Facebook” veya “LinkedIn” üzerinden bağlantı kurmasını yasaklamaktadır. Bu eyaletler, söz konusu yasağın yalnızca avukatları mı yoksa kolluk görevlileri ve sosyal hizmet çalışanları gibi hâkimin mahkeme salonunda bulunabilecek kişileri de mi kapsayacağı konusunda farklılık göstermektedir³¹.

Hâkimlerin sosyal medya kullanması konusunda daha ılımlı bir yol izleyen eyaletler de bulunmaktadır. Kaliforniya, Arizona, Utah, Texas ve North Carolina örneklerinde olduğu gibi hâkimlerin sosyal medya sitelerine sahip olmalarına izin verilmektedir. Bu eyaletler, hâkimin kiminle

³⁰ “Türk Yargı Etiği Bildirgesi Kapsamında Sosyal Medya Kullanım Rehberi < <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/080320221533turk-yargi-etigi-bildirgesi-kapsaminda-sosyal-medya-kullanim-rehberipdf.pdf> > Erişim Tarihi 14 October 2024

³¹ Shaziah Singh, ‘Friend Request Denied: Judicial Ethics and social media’, (2016) 7 Journal of Law, Technology & the Internet, 153, 158-159

arkadaş olduğundan çok, bağlantılarını ve hâkimin sosyal medya sitesini daha derinlemesine incelemektedir³².

Sosyal medyanın hâkimler tarafından kullanımı konusunda bir uygulama benimseyen eyaletlerin çoğunluğu, bir hâkim ile bir avukat arasında yalnızca sosyal medya bağlantısının varlığından kaynaklanan bir problem olmadığını belirterek daha liberal bir yaklaşım sergilemektedir. Bu eyaletlerin büyük bir kısmında, bir sosyal medya bağlantısının uygun olup olmadığına ve böyle bir bağlantının hâkimin reddini gerektirip gerektirmediğine bakarken daha fazla faktörün dikkate alınması gerektiği konusunda uygulama birliği bulunmaktadır. Bu eyaletlere örnek olarak Maryland, New York, Kentucky, Ohio, South Carolina, Georgia ve Tennessee sayılabilir³³.

5) İspanya

İspanya Yargı Genel Konseyi (CGPJ) 20 Aralık 2016'da hâkimler için etik ilkeler kabul etmiştir. Etik ilkelerin amacı, yargı tarafından paylaşılan değerleri ve davranış kurallarını bir araya getirmektir. İspanya'da hâkimin sosyal medya kullanmasına ilişkin genel bir yasak yoktur. Ancak, sosyal medya kullanırken hâkimin, çok dikkatli olması ve gerçek hayattaki sınırlamalara benzer şekilde özenli davranması gerekir. Bu metinde, hâkimlerin etik konusundaki tereddütlerini gidermek amacıyla Yargıda Dürüstlük Komitesi kurulmuştur. Komite, 25 Şubat 2018 tarih ve 10/2018 sayılı kararı ile yargı üyeleri arasında sosyal medya kullanımı ve bunun etik ilkeler üzerindeki etkileri konusunda düzenlemeler yapmıştır³⁴.

Komite, hâkimlerin sosyal medyaya katılımının Yargı Etiği İlkelelerine aykırı olmadığını, ancak ifade ve müdahale biçiminin yargı etiği ilkelerine saygı açısından riskler yaratabileceğini ve her durumda bu ilkelerin etkilenebileceğini belirtmiştir³⁵. Ayrıca Komite, bu ilkeleri yerine getirmek için hâkimin görevlerini yerine getirdiği mahkeme veya mahkemede gerçek veya varsayımsal bir müdahalesi olan adalet yönetimi ile

³² Singh (n 31) 160

³³ ibid 166

³⁴ Àxel Casadevall, Irene Roa and Minia Rubio, 'The Use of Social Media by Judges and How Their Impartiality May Be Affected' < https://portal.ejtn.eu/PageFiles/17916/TEAM_%20SPAIN_%20TH_%202019%20D.PDF > Erişim Tarihi 11 September 2024, 3

³⁵ Casadevall, Roa and Rubio (n 34) 8

bağlantılı profesyonellerle temas halindeyken belirli bir ihtiyatlılık görevi olduğunu belirtmiştir³⁶. Hâkimin sosyal ağlarda üçüncü taraflarla temas formülleri kullanması, kayırmacılık görünümü yaratma olasılığına sahiptir. Bu tür bir risk, hâkimin görevlerini yerine getirdiği mahkeme veya mahkemede herhangi bir müdahalesi veya müdahale olasılığı olan adalet yönetimi ile bağlantılı profesyonellerle temas halinde daha fazla önem kazanır. Böyle bir görünümü önlemek için hâkimler, bunu yaratmaya katkıda bulunabilecek temasları kurmamanın veya bu temaslar kurulmuşsa söz konusu temasları kesmenin kaynağını değerlendirmelidir³⁷.

B) HÂKİMİN REDDİ SEBEBİ OLARAK TEK TARAFLI İLETİŞİM (EX PARTE) YASAĞINA AYKIRILIK

Davanın taraflarından biriyle veya davayla yakın ilgisi bulunan hâkimin tarafsızlığından kuşku duyulur. Bu nedenle, hâkimin tarafsız kalamayacağı varsayılan veya tarafsızlığından kuşku duyulabilecek hallerde görevli olduğu bir davaya bakamayacağı kabul edilmiştir³⁸. Hâkimin tarafsız kalamayacağının kesin (tartışmasız) olarak kabul edildiği hallerde davaya bakması yasaklanmıştır (iudex incapax, inhabilis). Buna karşılık, hâkimin tarafsızlığından kuşku duyulabilecek hallerde o davaya bakamayabileceği ve bu nedenle reddedilebileceği öngörülmüştür (iudex suspectus)³⁹.

Hâkimin davaya bakmasının yasak olması ile ret sebepleri, kişi olarak hâkimle ilgilidir. Bir mahkemenin reddedilmesine kanun imkân vermemektedir. Toplu mahkemelerde hangi hâkimin reddedildiğini açıkça ismen belirtilmesi gerekir⁴⁰.

³⁶ ibid 17, dp. 68

³⁷ İbid 17, dp. 69

³⁸ Baki Kuru and Burak Aydın, 'Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı' (8th edn, Yetkin Yayınları 2023) 28; Murat Atalı, İbrahim Ermenek and Ersin Erdoğan, 'Medeni Usûl Hukuku' (7th edn, Yetkin Yayınları 2023), 62, 63; Mine Akkan, 'Pekcanitez Usûl Hukuku' (15 edn, Yetkin Yayınları 2017) 372.

³⁹ Arslan, Yılmaz, Taşpınar and Hanağası (n 9) 120; Kuru and Aydın (n 38) 28

⁴⁰ Akkan (n 38) 373

Hâkimin davaya bakmasının yasak olduğu haller HMK’de sınırlı (numerus clauses) olarak sayılmıştır (m.34)⁴¹. Kanunda sınırlı olarak sayılan bu sebeplerin dışında kalan hâllerde hâkimin yasaklılığına ilişkin hükümler uygulanmaz. Daha açık bir anlatımla, “hâkimin yasaklılığı” sebepleri genişletilemez⁴². Bu sebepler arasında hâkimin, baktığı dava ile ilgili olarak taraflardan biriyle sosyal medyada ya da başka bir şekilde iletişimi düzenlenmemiştir. Dolayısıyla bu konu “hâkimin yasaklılığı” kapsamında değerlendirilemez.

Hâkimin reddi sebepleri (m.36) sınırlı sayı ilkesine tabi olmayıp kısmen takdire bağlıdır. Bu nedenle, ret sebeplerinin varlığı başka bir hâkim tarafından araştırılıp tespit edildikten sonra hâkimin reddi talebi hakkında bir karar verilebilir⁴³. Hâkimin reddi sebepleri HMK’nin 36’ncı maddesinde örnekseme yoluyla sayılmış ve maddenin ilk fıkrasında “Hâkimin tarafsızlığından şüpheyi gerektiren önemli bir sebebin bulunması”, “torba sebep⁴⁴” olarak da ifade edilen genel bir ret sebebi olarak düzenlenmiştir. Tek taraflı iletişim yasağına aykırılık hâlleri, bu genel ret sebebi içerisinde yer alabileceği gibi hâkimin, “davada iki taraftan birine öğüt vermiş ve yol göstermiş olması (m.36, I/a)” ve “davada iki taraftan birine veya üçüncü kişiye kanunen gerekmediği hâlde görüşünü açıklamış olması (m.36, I/b)” sebepleri içerisinde de yer alabilir.

HMK’nin 36’ncı maddesinin 1’inci fıkrasının (c), (ç) ve (d) bentlerinde yer alan hâller ise sınırlı durumlar ve tanımlar içerdiğinden tek ta-

⁴¹ HMK’nın 34’üncü maddesi: “Yasaklılık sebepleri - MADDE 34- (1) Hâkim, aşağıdaki hâllerde davaya bakamaz; talep olmasa bile çekinmek zorundadır: - a) Kendisine ait olan veya doğrudan doğruya ya da dolayısıyla ilgili olduğu davada. b) Aralarında evlilik bağı kalksa bile eşinin davasında. - c) Kendisi veya eşinin altsoy veya üstsoyunun davasında. - ç) Kendisi ile arasında evlatlık bağı bulunanın davasında. - d) Üçüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi kayın hısımlığı bulunanların davasında. - e) Nişanlısının davasında. - f) İki taraftan birinin vekili, vasisi, kayyımı veya yasal danışmanı sıfatıyla hareket ettiği davada.”

⁴² Arslan, Yılmaz, Taşpınar and Hanağası (n 9) 121; İbrahim Ermenek and Ersin Erdoğan (n 38) 63; Şanal Görgün, Levent Börü and Mehmet Kodakoğlu, ‘Medenî Usûl Hukuku’ (10th edn, Yetkin Yayınları, 2021), 127

⁴³ Kuru and Aydın (n 38) 30

⁴⁴ Arslan, Yılmaz, Taşpınar and Hanağası (n 9) 125

raflı iletişim yasağı kapsamında değerlendirilemez⁴⁵. Dolayısıyla bu bentler konumuzun dışında kalmaktadır.

I. Tek Taraflı İletişim Yasağı Kavramına İlişkin Genel Bilgi

Hâkim, davanın diğer tarafı olmaksızın taraflardan biri ile iletişim kurmamalıdır. Tarafsızlık ilkesi, taraflardan biri, onların temsilcileri veya tanıklar ile hâkimin mahkeme salonu dışında özel olarak iletişim kurmasını yasaklamaktadır⁴⁶. Tek taraflı iletişim yasağı, hâkimin bir dava nedeniyle huzuruna gelen taraflardan biriyle veya onun temsilcisiyle diğer taraf veya diğer tarafın temsilcisi olmadan görüşme yapmaması gerektiğini ifade eder. Özellikle, ABD eyaletlerindeki hukuk düzenlerinde, Bangalor Yargı Etiği Sisteminde ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında bu kavrama ilişkin açıklama, uygulama, yorum ve değerlendirmeleri gözlemek mümkündür.

II. Amerika Birleşik Devletleri

Amerikan Barolar Birliği Yargısal Davranış Model Kuralları'nın ikinci ilkesine göre "Hâkim, hâkimlik görevini tarafsız, ehliyetli ve özenli bir şekilde yerine getirir." Bu ilke altında yer alan Kural 2.9'da ise "Tek taraflı iletişim" başlığı altında "(A) Bir hâkim, tarafların veya avukatlarının huzurunda olmaksızın, derdest veya önüne gelmesi muhtemel bir meseleyle ilgili olarak tek taraflı iletişimlerini başlatmayacak, buna izin vermeyecek veya değerlendirmeyecek ya da hâkime yapılan diğer iletişimlerini dikkate almayacaktır." ifadesi yer almaktadır⁴⁷.

Birleşik Devletler Hâkimleri için Davranış Kuralları'nın "Hâkim, görevini adil, tarafsız ve özenli şekilde yerine getirmelidir" başlıklı

⁴⁵ HMK'nın 36'ncı maddesinin c, d ve e bentleri şunlardır: "c) Davada, tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş veya hâkim ya da hakem sıfatıyla hareket etmiş olması; uyuşmazlıkta arabuluculuk veya uzlaştırmacılık yapmış bulunması. ç) Davanın, dördüncü derece de dahil yansoy hısımlarına ait olması. d) Dava esnasında, iki taraftan birisi ile davası veya aralarında bir düşmanlık bulunması."

⁴⁶ Sibel İnceoğlu, 'Hâkimin Davranış İlkeleri' (1st edn, Beta Yayınevi 2008) 84

⁴⁷ Model Rules of Professional Conduct < https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_code_of_judicial_conduct/model_code_of_judicial_conduct_canon_2/rule2_9expartecom munications/ > erişim tarihi 14 September 2024

üçüncü ilkesinde tek taraflı iletişim yasağı düzenlenmiştir. Bu ilkeye göre “Bir hâkim, bir yargılamada yasal çıkarı olan her kişiye ve o kişinin avukatına, yasaya göre dinlenme hakkının tamamını tanımalıdır. Aşağıda belirtilenler dışında, bir hâkim, tarafların veya avukatlarının huzurunda olmayan, bekleyen veya yaklaşan bir meseleyle ilgili olarak tek taraflı iletişimlerini başlatmamalı, buna izin vermemeli veya değerlendirmemeli ya da diğer iletişimlerini dikkate almamalıdır. Bir hâkim, bir meselenin özüyle ilgili yetkisiz bir tek taraflı iletişim alırsa, hâkim, tarafları iletişimin konusu hakkında derhal bilgilendirmeli ve talep edilirse taraflara yanıt verme fırsatı vermelidir⁴⁸.”

Tek taraflı iletişim yasağı, Florida Yargısal Davranış Kuralları’nın “Hâkim, yargısal görevlerini tarafsızlık ve özenle yerine getirir” başlıklı 3’üncü ilkesinin 7’nci maddesinde şu şekilde açıklanmıştır: “Mahkeme ile avukat (veya diğer ilgili kişi) arasında, karşı tarafın avukatına bildirim yapma veya yanıt verme fırsatı verilmeden yapılan tek taraflı bir iletişimdir. Tek taraflı iletişimi yasaklamanın amacı, bir davadaki tarafların savlarını tarafsız bir ortamda dile getirmeleri ve tarafsız bir hâkime sahip olmalarını sağlamaktır. Bir hâkimle tek taraflı iletişim, planlama gibi konularla ilgili olsa bile çoğu zaman adalet algısına zarar verebilir ve mümkün olduğunca bundan kaçınılmalıdır⁴⁹.”

Alabama Yargı Mahkemesi, bir hâkimin (kendisinin) mirasçısı olduğu bir miras tasfiyesini yürütmesi nedeniyle derhal emekli olmasına karar verirken, bu yargı işi dolayısıyla diğer mirasçılarla ve onların avukatlarıyla tek taraflı iletişim yürütmesini de kararına dayanak yapmıştır⁵⁰. Florida Yüksek Mahkemesi, gaziler mahkemesinde görevli bir hâkimin, baktığı davayla ilgili olarak Eyalet Savcısı Başyardımcısı ile sanığa uygulanacak denetimli serbestlik konusunda tek taraflı görüşmesinden dolayı kınanmasına karar vermiştir⁵¹. New York Eyaleti Yargısal Davranış Komisyonu, bir hâkimin diğer hukuksuz eylemlerinin yanı sıra

⁴⁸ Code of Conduct for United States Judges < <https://www.uscourts.gov/judges-judgeships/code-conduct-united-states-judges> > erişim tarihi 14 September 2024.

⁴⁹ Rose v. State, 601 So. 2d 1181, 1184 (Fla. 1992) < <https://www.flcourts.gov/content/download/215914/file/EX-PARTE.pdf> > - erişim tarihi 28 September 2024

⁵⁰ In the Matter of Isaac, Final judgment (Alabama Court of the Judiciary August 8, 2016) < https://www.ncsc.org/_data/assets/pdf_file/0029/39287/JulyAugustDisciplineDecisionSummaries.pdf > erişim tarihi 28 October 2024.

⁵¹ Inquiry Concerning Holder (Florida Supreme Court July 7, 2016) < https://www.ncsc.org/_data/assets/pdf_file/0029/39287/JulyAugustDisciplineDecisionSummaries.pdf > erişim tarihi 28 October 2024

sanıkla, sanığın yakınlarıyla ve avukatıyla tek taraflı iletişim kurması şeklindeki davranışlarından dolayı bir daha hâkimlik yapmamak üzere görevinden ayrılmasını kararlaştırmıştır⁵².

III. Bangalor Yargı Etiği Sistemi

BYEİ’de, açıkça tek taraflı iletişim yasağından söz edilmemiştir. Ancak, bu ilkeler ile birlikte ve aynı anda Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey’de kabul edilen Yorum kitabında tek taraflı iletişim yasağına ilişkin açıklamalar ve atıflar bulunmaktadır.

Yorum’da, tek taraflı iletişim yasağına farklı başlıklar altında yer verilmiştir. Örneğin, iyi bir uygulama örneği olarak ABD Wisconsin Yüksek Mahkemesi Yargı Etiği Danışma Kurulu’nun 1998-13 sayılı Görüş’ü özetlenirken “Belirli davalar hakkında tek taraflı iletişim kurulmasına karşı getirilen mutlak yasağa uyulmalı ve bu yasak toplantı başlamadan önce toplantıyı talep eden tarafa açıklanmalıdır.” ifadesine yer verilmiştir⁵³.

Tek taraflı iletişim yasağı kural olarak tarafsızlıkla ilgilidir. Bu nedenle BYEİ’nin *tarafsızlık* değeri altında düzenlenen “2.2 Hâkim, mahkemede ve mahkeme dışında, yargı ve hâkim tarafsızlığı açısından kamuoyu, hukukçular ve dava taraflarının güvenini koruyacak ve artıracak şekilde davranır.” ilkesi yorumlanırken bu konu ayrı bir paragrafta ele alınmıştır. Yorum’un “Hâkim tek taraflı iletişimlerden kaçınmalıdır” başlıklı 64’üncü paragrafına göre “Tarafsızlık ilkesi genel olarak hâkim ile taraflardan herhangi biri veya temsilcileri, tanıklar veya jüri arasında özel iletişimleri yasaklar. Mahkemede bu şekilde özel bir iletişim gerçekleştiğinde, ilgili tarafların tamamen ve derhal bilgilendirilmesinin, ayrıca bu iletişimin mahkeme kayıtlarına geçirilmesinin sağlanması önemlidir⁵⁴.”

Yorum’un 133’üncü paragrafında, hâkimin görevini yaparken, müvekkilleri veya diğer hukukçularla görüşmesi amacıyla kendi evini

⁵² In the Matter of Keefe, Decision and order (New York State Commission on Judicial Conduct August 15, 2016) < https://www.ncsc.org/_data/assets/pdf_file/0029/39287/JulyAugustDisciplineDecisionSummaries.pdf > 28 October 2024

⁵³ Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct, (1’st edn, UNOCD 2007) 46, p.34.

⁵⁴ Commentary (n 53) 62 p 64

kullanması için avukata izin vermesinin uygunsuz olduğu belirtilmiştir. Bu yasağın gerekçesi de “hâkimin, ... davanın taraflarıyla istemeden de olsa tek taraflı görüşme yapma ihtimali veya görüntüsü ya da böyle bir iletişim kurduğu şüphesi oluşabilir⁵⁵.” şeklinde açıklanmıştır.

IV. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadında Tek Taraflı İletişim Yasağı

AIHM çeşitli kararlarında Avrupa Konseyi metinlerinin yanı sıra BYEİ’ni de dikkate almaktadır. Slovakya aleyhine verilen bir ihlal kararında BYEİ’ye de atıfta bulunulmuştur⁵⁶.

AIHM, AIHS’in 6’ncı maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı bağlamında hâkimlerin tarafsızlığı konusunda objektif ve sübjektif olmak üzere iki test geliştirmiştir. Hâkimin kişisel kanaat ve davranışını belirlemeye çalışan sübjektif bir test ve mahkemenin (bizatihi) kendisinin tarafsızlığı ile ilgili meşru herhangi bir şüpheyi ortadan kaldırmak için yeterli güvence sağlayıp sağlamadığını tespit etmeyi amaçlayan objektif bir test. İlk testte, bir hâkimin veya bir mahkemenin aksi ispat edinceye kadar tarafsız olduğu varsayılmalıdır. İkinci testte, bir hâkimin tarafsızlığına dair şüpheler doğurabilecek tahkik edilebilir gerçekler olup olmadığı tespit edilmelidir. Belirli bir durumda, belirli bir hâkimin tarafsız olduğundan korkmak için meşru bir neden olup olmadığına karar verirken, ilgili kişinin bakış açısı önemlidir ancak belirleyici değildir. Belirleyici olan, bu korkunun nesnel olarak haklı olup olmadığıdır⁵⁷. Bu değerlendirmede, hâkimin kişisel davranışlarından bağımsız olarak tarafsızlığı konusunda kuşku duyulabilecek incelenmeye değer vakıalar olup olmadığı belirlenmelidir. Bu çerçevede dışarıya yansıyan görüntü dahi önemlidir. Burada risk altında olan şey, demokratik bir toplumda mahkemelerin sanık da dâhil olmak üzere toplumda oluşturması zorunlu olan güven duygusudur. Bu nedenle, tarafsızlığından kuşku duyulması için için meşru bir neden olması durumunda hâkim görevden çekilmelidir⁵⁸. Objektif testle ilgili olarak AIHM, adaletin uygun şekilde yerine getirilmesinin hâkimler ve avukatlar arasındaki ilişkinin ortak etik değerlere dayanmasına bağlı olduğunu belirtmiştir. AIHM’e göre, hâkimler ve

⁵⁵ ibid 94 p 133

⁵⁶ Harabin v. Slovakya (no. 58688/11 20.11.2012) § 107-108

⁵⁷ Morice v. France (No. 29369/10 23.04.2015) § 73-78

⁵⁸ Castillo Algar v. Spain (No. 79/1997/863/1074 28.10. 1998) § 45

avukatlar görevlerini birbirlerinden bağımsız yerine getirdiklerine dair herhangi bir şüphe yaratmayacak şekilde iletişim kuralıdır⁵⁹.

Belirli bir hâkimin tarafsızlıktan yoksun olduğundan korkmak için meşru bir neden olup olmadığı sorusu, sadece her davanın belirli koşulları açısından değil, aynı zamanda ulusal prosedürlerin tarafsızlığı sağlama konusundaki yeterliliği ışığında değerlendirilmelidir⁶⁰. AİHM, taraflardan birinin avukatının, hâkimin yeğeni olması veya davanın hâkimin kardeşinin davranışları ile ilgili olması nedeniyle, hâkimin reddine imkân tanımayan iç hukuktaki boşluğun, yargının iyi işlemesine etkileyen sorunlara neden olduğunu ve bu boşluğun kamu çıkarını alakadar eden esaslı bir problem yarattığını vurgulamıştır⁶¹. Davaya bakan mahkeme başkanının kişisel önyargısını gösterdiği konusunda ikna olmadığını belirtmesine rağmen AİHM, karşı tarafın avukatı ile hâkim arasında mevcut olan hısımlık ilişkisinin derecesini, tek başına başvurucunun heyeti yöneten hâkimin tarafsızlığının yokluğu ile ilgili endişelerini objektif bir şekilde haklı kılmak için yeterli olduğunu belirtmiştir⁶².

AİHM, Letonya aleyhine açılan bir davada hâkimler ile avukatlar arasındaki iletişim konusunda hem Avrupa Konseyi hem de BM metinlerini dayanak göstererek bu konuda temel ilkeler geliştirmiştir. Özellikle 13-15 Kasım 2013 tarihinde Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE) tarafından kabul edilen (2013) 16 no’lu Görüş’ün 7. Paragrafında yer alan “...hâkimler ve avukatlar görevlerini yerine getirirken bağımsız olmalı, birbirlerinden bağımsız olmalı ve bağımsız görünmelidir.” ifadesine atıfta bulunmuştur⁶³.

⁵⁹ Upite v. Letonya (no. 7636/08, 1.9.2016) § 22; Bu kararın hâkimin tarafsızlığı açısından bir analizi için bkz. Mustafa Saldırım, ‘Yargı Etiği Pratik Çalışmalar’ (1st edn, Yetkin Yayınları 2022) 43-47

⁶⁰ Micallef v. Malta (No. 17056/06, 15.10.2009) § 99

⁶¹ Micallef v. Malta § 50

⁶² Micallef v. Malta § 90; 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 13’üncü maddesine göre “Bir hâkim veya Cumhuriyet Savcısının eşi, sebep veya nesep itibarıyla usul ve fûruundan veya ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) hısımlarından olan avukat, o hâkim veya Cumhuriyet Savcısının baktığı dava ve işlerde avukatlık edemez.” Bu nedenle, AİHM kararında belirtilen boşluğun Türk hukuku bakımından da geçerli olduğunu söylemek mümkündür. (Avukatlık Kanunu, Kanun Numarası:1163, Kabul Tarihi:19.03.1969, RG 07.04.1969/13168)

⁶³ Upite v. Letonya § 22

Yüksek hâkimler de dahil olmak üzere bazı hâkimlerin belli bir avukatlık bürosu ile olan telefon görüşmelerini içeren *Davacının Mutfağı* isimli kitabın yayımlanması üzerine Letonya’da yargı sisteminin tamamı üzerinde kamuoyunda geniş bir tartışma başlamıştır. Başvuran AİHM’e açtığı davada yüksek hâkimlerden birinin, avukatlık bürosu ile görüşmelerinden dolayı tarafsızlığını yitirdiğini ve davasına bakmaması gerektiğini ileri sürmüştür. AİHM, kararın gerekçesinde hâkimler ve avukatlar arasındaki iletişime ilişkin bazı sınırlar belirlemiştir. Birincisi, Letonya Yüksek Mahkemesi Hukuk Davaları Daire Başkanı’nın, kitapta adı geçen hâkimlerin aynı kitapta isimleri geçen avukatların vekili oldukları davalara bakmasına engel olduğunu belirtmiştir. Daha açık bir anlatımla, yüksek mahkeme kitapta ismi geçen avukatların temsilci olduğu davalara aynı kitapta isimleri geçen hâkimlerin bakmadığını belirlemiştir⁶⁴. İkincisi, başvuruda ismi geçen hâkimin söz konusu kitapta adı geçen avukatların takip ettiği tüm davalardan çekildiğinin Letonya hükümeti tarafından açıklandığına dikkat çekmiştir⁶⁵. Üçüncüsü, AİHM kitabın, başvuran ile veya onun bekleyen davasıyla hiçbir şekilde ilintili olmayan Hâkim O.D.J ile bir avukat arasında geçtiği iddia edilen telefon görüşmesini içerdiğini tespit etmiştir. İddia edilen konuşma, başvuranın davasının mahkeme önüne gelmesinden 4 yıl önce ve şüpheli hâkimin başvuranın temyiz başvurusunu hukuki açıdan incelemesinden 8 yıl önce gerçekleşmiştir. Kitap, Hâkim O.D.J. ve herhangi bir avukat arasındaki ilişkinin mahkeme açısından tarafsızlıktan yoksunluk göstergesi olacak nitelikte ve derecede herhangi bir kanıt ortaya koymamıştır. Bu nedenlerle AİHM, hâkim O.D.J.’nin başvuranın davasıyla ilgisi olmayan, olası etik dışı ve kanuna aykırı davranışlarıyla ilgili soruşturmaların sonuçlarının beklemede olmasının, kendiliğinden bu davada hâkimin tarafsızlıktan yoksun olduğu sonucunu doğurmayacağı kanısına varmıştır⁶⁶.

Sonuç olarak Upite/Letonya davasında ihlal kararı verilmemesinin temel nedeni davaya bakmaması gerektiği iddia edilen hâkimin o davanın avukatıyla içeriği ne olursa olsun görüşmemiş olmasıdır. Diğer bir neden de *Davacının Mutfağı* isimli kitapta adı geçen hâkim ile davayla ilgisi olmayan bir avukatın görüşmesinin söz konusu davanın mahkeme önüne gelmesinden önce 4 yıl ve temyiz incelemesinden 8 yıl önce yapılmasıdır. Daha açık bir ifadeyle hâkimin başka bir dava ile ilgili etik

---

⁶⁴ Upite/Letonya, § 19

⁶⁵ Upite/Letonya, § 28

⁶⁶ Upite/Letonya, § 35

dışı davranışta bulunması, AİHM'in gündemindeki dava bakımından hâkimin reddine gerektirmemektedir. Hâkimin subjektif tarafsızlığı her bir dava bakımından ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

V. Almanya

Almanya Federal Mahkemesi, hâkimin baktığı davada taraf vekili olan avukatın yanında, yarı zamanlı şekilde sekreter olarak hâkimin eşinin çalışmasını, ret sebebi kabul etmiştir. Ancak, Federal Mahkeme bu kararında hâkimin, avukatın ofisindeki noel partisine eşiyile birlikte katılmasını veya söz konusu avukatla hâkimin birbirlerine ismen hitap etmelerini ret sebebi olarak yeterli görmemiştir. Buna karşılık, hâkimin eşinin avukatın yanında çalışmasından dolayı davayla ilgili olarak hâkimini etkileyebileceğini belirterek hâkimin tarafsızlık görüntüsünün zedeleniği sonucuna varmıştır. Ayrıca, somut olayın özelliklerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirten yüksek mahkemeye göre hâkimin eşinin taraflardan birini temsil eden avukatın yanında sekreter olarak çalışması, *makul bir tarafın* bakış açısından, avukatın eşinin aracılığıyla hâkim üzerinde haksız bir etki uyguladığına dair bir risk olduğu şüphesini en azından güçlendirebilecek bir husustur⁶⁷.

Almanya Federal Mahkemesi, bir hâkimin eşinin, taraflardan birini temsil eden hukuk şirketinde avukat olarak çalışması durumunda hâkimin reddedilebileceğine karar vermiştir. Federal Mahkeme, hâkimlerin önyargısına ilişkin hükümlerin olası bir tarafsızlık ve nesnellik eksikliğinin kötü izlenimini önlemek için tasarlandığını ve tarafsız mahkemede yargılanmanın anayasal bir hak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Yüksek Mahkeme, hâkimin eşinin taraflardan birinin avukatına özellikle yakın olması, davanın karşı tarafına bu durumun hâkim üzerinde haksız bir etki uygulanmasına yol açabileceği konusunda endişe etmek için iyi bir sebep vereceğini vurgulamıştır. Genel olarak hâkimlerin tarafsız ve nesnel bir şekilde karar vermelerini sağlayan içsel bağımsızlığa (tarafsızlığa) ve mesafeye sahip oldukları varsayılabilir bir tarafın, karşı tarafın

⁶⁷ BGH, Beschluss vom 21.06.2018 - I ZB 58/17 < <https://openjur.de/u/2115345.html> - 28.9.2024 > erişim tarihi 28 September 2024; Bu kararın analizi için bkz. Hamide Özkan Özkaya Ferendeci, 'Federal Alman Mahkemesi'nin Hâkimin Reddine İlişkin Güncel Kararlarının İncelenmesi' 2019/1(2), Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 225, 233-235

haksız bir etki uygulamayacağına güvenmesini beklemenin mantıksız olacağı sonucuna varılarak hâkimin reddi talebinin kabul edilmesi gerektiğine karar verilmiştir⁶⁸.

Yukarıda incelenen her iki karar, karar metinlerinde de ifade edildiği üzere somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak verilmiştir. Ayrıca, kararlarda “vernünftigen Partei (*makul taraf*)” ifadesine dikkat etmek gerekmektedir. Bu ifade, Yorum’daki “*makul gözlemci*” (reasonable observer) kavramı ile benzerlik göstermektedir. “Davranışlarda *makul olma*” çeşitli hukuk sistemlerinde kullanılan kavramlardan biridir. Örneğin Afrika’da “Barotse hukukunda makul kişi kavramı, ‘genel olarak makul kişi’ ve ‘belirli bir sosyal mevkide görevli makul kişi’ olmak üzere iki anlama gelir⁶⁹.”

Taslak Bangalor İlkeleri, hâkimin davada tarafsız olarak karar veremediğini “düşünebilecek”, “makul, adil ve bilgili kişi”den bahsetmiştir. Bangalor İlkeleri’nin 2.5 maddesi hazırlanırken “makul gözlemcinin” hem adil hem de bilgili olması koşullarıyla “makul gözlemcinin edindiği izlenim” ifadesi, Kasım 2002’de Lahey toplantısında kabul edilmiştir⁷⁰.

Yorum’da makul kişi sorgusu ile hâkimin toplumla teması arasındaki ilişkinin önemi üzerinde de durulmuştur. Yorum’a göre günümüzde, hâkimin görevi uyuşmazlıklar hakkında karar verilmesinin ötesine geçmiştir. Hâkimlerden sosyal değerler ve insan haklarına ilişkin meseleleri etraflı şekilde ele almaları, bunları gün geçtikçe çoğulcu hâle gelen toplumlarda yapmaları beklenmektedir. Hâkim, hizmet ettiği toplumdan tamamen soyutlanırsa ne kişisel gelişimi ne de toplum menfaati için iyi bir şekilde çalışabilir. Hukuki standartlar sıklıkla *makul kişi* sorgusunun uygulanmasını gerektirmektedir⁷¹. Yorum’un diğer kısımlarında da makul kişi kavramına atıflar yer almaktadır⁷².

---

⁶⁸BGH, Beschluss des V. Zivilsenats vom 15.3.2012 - V ZB 102/1 < <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=60117&pos=0&anz=1> > erişim tarihi 28 September 2024; Bu kararın analizi için bkz. Özkaya Ferendeci (n 67) 235-238

⁶⁹ Commentary (n 53) 152

⁷⁰ ibid 68, p. 77

⁷¹ ibid 32 p. 44

⁷² ibid p 67, 81, 92, 112, 116, 117, 123, 130, 166, 187, 195

Bu nedenle, Federal Mahkeme kararlarında isabetle belirtildiği üzere belirleyici olan davanın taraflarının hâkimin tarafsızlığına dair duyduğu şüphe değildir. Buradaki sorunun konusu, *makul bir tarafın gözüyle* veya *bakış açısıyla* hâkimin tarafsızlığından şüphe duyulmasını gerektirecek bir durumun mevcut olup olmadığıdır. Aksi hâlde hâkimin tarafsızlığını ileri süren herkesin ret talebini kabul etmek gerekirdi. Nitekim, Yorum'da yer alan “Belirli bir hâkimin bir ceza davasında tarafsızlığından şüphe duymak için meşru bir sebep olup olmadığının belirlenmesinde, sanığın bakış açısı önemlidir, ancak belirleyici değildir. Belirleyici olan, toplumu temsil eden *makul gözlemci* huzurunda nesnel olarak bu şüphenin gerekçelendirilebilmesidir.”⁷³ biçimindeki yaklaşım, hiç şüphe yok ki hukuk davalarına da uygulanabilir. Nitekim, YYEİ’nde de *makul kişi* kavramına yer verilmiştir. Bu ilkeler uyarınca, “Hâkim, tarafsız olarak karar veremeyeceği durumda veya *makul bir kişinin* gözünde, tarafsız olarak karar veremeyeceği izleniminin doğabileceği durumlarda, hangi aşamada olursa olsun davadan çekilir.” (YYEİ m.2.5).

VI. Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri

Tek taraflı iletişim yasağı, YYEİ’nin tarafsızlık değeri altında yer alan m.2.3 hükmünde düzenlenmiştir. Bu hükmü göre, “Hâkim, kanunun izin verdiği hâller hariç olmak üzere, önündeki veya önüne gelmesi muhtemel bir davanın esası veya esasını etkileyen usulleri hakkında taraflarla iletişim kurmaz.” Bu açık yasağın yanı sıra tek taraflı iletişim yasağı ile ilgili olabilecek diğer bir madde de 2.6’dır. Bu madde uyarınca “Hâkim, önündeki veya önüne gelmesi muhtemel bir dava hakkında, bilerek ve isteyerek, yargılama aşamasının sonuçlarını veya sürecin açık biçimde adil olma niteliğini makul ölçüler çerçevesinde etkileyecek veya zayıflatacak aleni veya zımni herhangi bir yorumda bulunmaz.” (m.2.6).

Yargıtay Personeli Etik Davranış İlkelerinin 4.4 maddesinde de Yargıtay personeline yönelik olarak tek taraflı iletişim yasağı düzenlenmiştir. Bu maddeye göre “Dava tarafları, tanıklar, avukatlar, hâkimler veya başka kişilere yönelik görevinin gereklerine uygun olmayacak bir şekilde tek taraflı olarak iletişimlerini başlatmaz ve tekrar etmez.” Hâkim-

⁷³ ibid 58 p 54

lere ilişkin yasağın kural olarak personel için de geçerli sayılması Yargıtay'da oluşturulmak istenen kollektif etik anlayışının yansımasıdır⁷⁴.

VII. Nijerya

Nijerya yargısı için Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi desteği ile hazırlanan Nijerya Yargısı İçin Yargısal Etik Eğitim El Kitabında (Judicial Ethics Training Manual for The Nigerian Judiciary) tek taraflı iletişim yasağına ilişkin davranış kuralları da ele alınmıştır. Bu kapsamda, tarafsızlık ilkesinin bir gereği olarak hâkim ile taraflardan herhangi biri arasında, diğerlerinin yokluğunda, davaya ilişkin olarak, hazır bulunmayanların rızası alınmadıkça iletişim kurulmamalıdır. Tarafsızlık ilkesi genel olarak hâkim ile taraflardan herhangi biri, onların yasal temsilcileri, tanıkları veya jüri üyeleri arasındaki özel iletişimi yasaklar. Mahkemenin bu tür özel bir iletişim alması hâlinde, ilgili diğer tarafların tam ve derhal bilgilendirilmesini sağlaması önemlidir⁷⁵.

Tek taraflı iletişim yasağı, tüm tarafların mahkemenin bir davada hangi konuları ele alacağını bilmesini ve tüm tarafların dinlenilme hakkına sahip olmasını sağlamak için tasarlanmıştır. Hâkimler, bir davayla hukuki olarak ilgisi olan herkese veya bu kişinin avukatına tam olarak dinlenilme hakkını vermelidir⁷⁶.

C) HÂKİMİN REDDİ SEBEBİ OLARAK SOSYAL MEDYA ARKADAŞLIĞININ TEK TARAFLI İLETİŞİM YASAĞI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sosyal medya bağlamında “arkadaşlık”, “takip etme” gibi kavramlar bir (gazete yazarı gibi) içerik sağlayıcı ile bir okuyucu veya abone arasında kurulan ilişkiden daha fazla bir anlam taşımayabileceği gibi bazı hâllerde çevrimiçi etkileşimin veya iletişimin derecesi daha şahsi ve hatta mahrem olabilir. Bu bakımdan sosyal medya arkadaşlığı veya takip

⁷⁴ Nihal Jayawickrama, John Dowd, Sandra Oxner, Kashim Zannah, Shiranee Tilakawardane, Jeff Apperson, and Mustafa Saldırım, ‘The İstanbul Declaration on Transparency in Judicial Process Resource Guide and Evaluative Framework’ (1st edn, Yargıtay Yayını 2023) < <https://www.yargitay.gov.tr/documents/ek-1713959154.pdf> > Erişim Tarihi 2.11.2024, 114

⁷⁵ Judicial Ethics Training Manual for the Nigerian Judiciary, United Nations Office on Drugs and Crime (Judicial Ethics) < https://www.unodc.org/pdf/publications_unodc_judicial_training.pdf > Erişim Tarihi 29 October 2024, 54

⁷⁶ Judicial Ethics (n 75) 77

etme gibi etkileşimler veya iletişim, hâkim açısından ihtiyatlı olmayı zorunlu kılabılır ve geleneksel çevrimdışı ilişkilerde kurulan ilişkilere benzer şekilde muhtemel bir açıklamayı, hâkimin davadan çekinmesini ya da reddini veya hâkimler hakkında diğer işlemleri gerektirebilir⁷⁷.

Hâkimler ile avukatlar arasındaki ilişkiler söz konusu olduğunda, belli ölçüde dünyadaki çeşitli hukuk geleneklerinde ve coğrafi bölgelerinde farklı düzenlemelerin ve uygulamaların mevcut olması olağan bir durumdur. Ancak hâkim ile avukat arasındaki sosyal medya arkadaşlığının hâkimin reddi sebebi bakımından değerlendirmeden önce, böyle bir değerlendirme yapılmasına katkı sağlayabilecek hâkimlerin davranışlarına ilişkin küresel düzeyde de kabul gören bazı ortak temel ilkelere değinmek yararlı olacaktır.

I. Hâkimin Ret Sebeplerini Azaltma Ödevi

Anayasanın 37'nci maddesinin 1'inci fıkrasına göre “Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.” Bu hükmün amacı, adil yargılanma hakkı gereği, davaya bakacak mahkemenin uyuşmazlığın ortaya çıkmasından önce belli olması, belirli bir olaya veya kişiye özgü mahkeme kurulamamasıdır⁷⁸. Bu hüküm, sadece mahkeme ile ilgili görünse de davaya bakacak hâkimin sıklıkla değişmesine yol açabilecek fırsatların olması, hiç şüphe yok ki “kanuni hâkim” güvencesinin amaçladığı faydayı azaltacak bir durumdur. Hâkimin delilleri bizzat incelemesi ve hüküm vermesi temel bir ilkedir (m.197, I). Bu nedenle, iyi işleyen bir hukuk sisteminde hâkimin davaya bakamamasının oldukça nadir seviyede tutulması gerekir. Nitekim, Yorum’un “Hâkim sıklıkla reddedilmekten kaçınmalıdır” başlıklı 66'ncı paragrafına göre, “Hâkim mahkemesi önüne gelen davalara karar vermeye müsait olmalıdır. ... hâkimin davalardan sıklıkla çekilmesi halkın yargıya ve bireysel olarak hâkime olan güvenini zedeleyebilir ve hâkimin meslektaşlarına makul olmayan bir iş yükü getirebilir. Davanın tarafları kendi davaları hakkında karar verecek hâkimleri titizlikle seçebilecekleri izlenimini edinebilirler ve bu istenmeyen bir durumdur⁷⁹.” Bu nedenle

⁷⁷ Non-Binding Guidelines (n 25) 10

⁷⁸ Arslan, Yılmaz, Taşpınar and Hanağası (n 9) 150

⁷⁹ Commentary (n 53) 63, p 66

hâkim, kendi kişisel ve mesleki faaliyetlerini, yargı görevleriyle çakışması olasılığını en aza indirecek şekilde düzenlemelidir⁸⁰.

HMK’da yer alan hâkimin “Davada, iki taraftan birine öğüt vermiş veya yol göstermiş olması (m.36, I-a)” ve “Davada, iki taraftan birine veya üçüncü kişiye kanunen gerekmediği halde görüşünü açıklamış olması” şeklindeki ret sebepleri, aynı zamanda hâkimin bu türden davranışlarını da yasaklamaktadır. Daha açık bir anlatımla, hâkime ret sebeplerini azaltma ödevi yüklemektedir. Benzer şekilde, “Hâkimin tarafsızlığından şüpheli gerektiren önemli bir sebebin bulunması...” da söz konusu sebebin niteliğine göre hâkime aynı ödevi vermiştir.

Sonuç olarak, hâkimin ret sebeplerini azaltma ödevi, sadece etik bir yükümlülük olarak değil, kanunun (HMK’nin) hâkimlere yönelik bir emri olarak da değerlendirilmelidir. Aksi halde Anayasamızda öngörülen kanuni hâkim güvencesi zarar görebilir ve taraflar bu durumu ileri sürerek kanunen görevli hâkimin davaya bakmasına engel olma fırsatı bulabilirler. Bu nedenle, “*hâkim istediği kişi ile sosyal medyada arkadaş olur, tarafsızlığından şüphe edilecek bir durum doğarsa, davadan çekilir*” biçiminde olası bir düşünce, küresel ölçekte kabul gören yerleşik etik ilke ve kurallara uygun olmadığı gibi Anayasa ve HMK ile benimsenen düzenlemelere de uygun değildir. “Hâkimin sadece tarafsız olmasının yeterli olmadığı, aynı zamanda tarafsız görünmesi gerektiği” temel bir ilkedir. Nitekim HMK’nin 42’ci maddesinin 2’nci fıkrasındaki “Ret sebebi sabit olmasa bile, merci bunu muhtemel görürse, ret talebini kabul edebilir.” hükmünün bu amaca hizmet ettiği isabetle belirtilmiştir⁸¹.

1) Hâkimin Davaya Bakmasına Engel Olabilecek Olayları Asgari Seviyede Tutması

Hâkim, davadan çekilmesine neden olabilecek olayları asgari seviyede tutacak şekilde davranmalıdır. BYEİ’nin 2.3’teki kuralına göre “Hâkim, davaların duruşma veya karar aşamalarında, kendisini yargılamalardan zorunlu olarak el çektirecek olayları makul ölçüler çerçevesinde asgariye indirecek şekilde hareket eder⁸².”

⁸⁰ Commentary (n 53) 63, p 66

⁸¹ Budak and Karaaslan (n 10) 36

⁸² YYEİ’nin 2.5 maddesine göre “Hâkim, davaların duruşma veya karar aşamalarında, kendisini yargılamalardan zorunlu olarak el çektirecek olayları makul ölçüler çerçevesinde asgariye indirecek şekilde hareket eder, kendisinin ve ailesinin kişisel ve ekonomik faaliyetlerini bu doğrultuda düzenler.”

YYEDK hâkimlerin “kanal İstanbul” veya “İstanbul’da olması muhtemel deprem” konusunda sosyal medyada etkileşime veya iletişime girmesinin uygun olmadığına karar verirken, bu konularda açılacak davaların söz konusu paylaşımları yapmayı düşünen hâkimlerin önüne gelebileceğine dikkat çekmiştir. YYEDK’ye göre, “Hâkimin bir diğer ödevi de davadan çekilmesine neden olabilecek olayları makul ölçüler içinde en aza indirmektir. Hâkimin önüne gelmesi muhtemel olan uyuşmazlıklara ilişkin olarak görüşlerini önceden kamuoyu ile paylaşması, bu ödevi ile tutarlı sayılamaz⁸³.” YYEDK, hâkimin, “hâkimlikten emekli olan bir meslek büyüğünün avukatlık bürosunun açılışına katılmasının ya da çiçek göndermesinin veya sosyal medya üzerinden kutlamanın etik ilkelere uygun olmadığına” dair başka bir kararında da aynı gerekçeye (YYEİ, m.2.5; BYEİ, m.2.3) dayanmıştır⁸⁴. YYEDK’ye göre, “Hâkimin bir diğer ödevi de davadan çekilmesine neden olabilecek olayları makul ölçüler içinde en aza indirmektir (§3.7). Hâkimin, huzuruna gelmesi muhtemel olan avukatlarla sosyal temasta bulunması, bu ödevi ile tutarlı sayılamaz. Ayrıca, hâkimin “döner kapı” olarak ifade edilen etik dışı modele karşı duyarlı ve tedbirli olması gerekir (§3.8). Bu nedenle, hâkimin eski meslektaşlarının büro açılışlarına gitmesi, davet eden avukatın eski meslektaşları ile olan ilişkilerini ya da konumunu kullanarak özel muamele görme ve ayrıcalıklı davranma beklentisi oluşturabilir. Özellikle diğer hâkimler, avukatlar, potansiyel dava tarafları ve makul bir kişinin gözünde, davet eden avukatın önceki görevi nedeniyle, diğer avukatlardan farklı ve ayrıcalıklı bir muamele göreceği şeklinde izlenim doğabilecektir⁸⁵.” Aynı kararda, hâkimin sosyal medya kullanımı konusunda da yargı etiğinin diğer ilke ve kurallarının yanı sıra özellikle “tarafsızlık” ve “mesleğe yaraşırılık” ilkelerine uygun davranmasının büyük önem taşıdığı belirtilmiştir. YYEDK’ye göre, “Gerçek hayatta yapılması halinde etik bir davranış olarak değerlendirilemeyecek eylemlerin sosyal medya aracılığıyla sanal dünyada yapılması, söz konusu eylemleri etik açıdan meşrulaştırmaya yetmeyebilir⁸⁶.”

⁸³ YYEDKK, K.2020/1, 20.01.2020 Bu karar için bkz. Danışma Kurulu Kararları (n 28) 90 p 4.6

⁸⁴ YYEDKK, K.2019/5, 18.4.2019, Bu karar için bkz. ibid 52 p 3.7

⁸⁵ ibid 52 vd. p 3.7, 4.3, 4.5.

⁸⁶ ibid 54 p 4.4

2) Hâkimin Harici Bilgiye Maruz Kalması ve Önüne Gelmesi Muhtemel Avukatlarla Görüşmesi

BYEİ'nin 4.3 maddesine göre “Hâkim, görev yaptığı mahkemede hukuk mesleğini icra eden bireylerle kişisel ilişkilerinde makul ölçüler çerçevesinde bakıldığında kayırma veya taraflılık görüntüsü ya da kuşku doğuracak durumlardan kaçınır⁸⁷.” Yorum’un “Hâkimin bireysel avukatlarla sosyal ilişkileri” başlıklı 120’nci paragrafına göre hâkimin, düzenli olarak huzuruna gelen bir avukatla sosyal ilişki kurması risklerle doludur ve dengeli bir süreç gerektirir. Hâkim aynı zamanda, görevli olduğu veya görev alabileceği bir davayı ilgilendiren, yargı harici bilgilere *farkında olmayarak* maruz kalma ve dolayısıyla taraflardan birinin “reddi hâkim” talebinde bulunma riskini de göz önünde bulundurmalıdır⁸⁸. Yorum’da ayrıca, hâkimin sosyal amaçlı avukat toplantılarına katılması halinde görülmekte olan bir davası olan avukatla o an için sosyal temastan kaçınması ya da ilgili sosyal temas konusunda davanın diğer tarafına bilgi vermesi gerektiği belirtilmiştir. Buradaki önemli nokta, ilgili sosyal etkileşimin avukatın hâkimle özel bir münasebet içinde olduğu algısını uyandıracak veya bu algının oluşmasını destekleyecek mahiyette olup olmadığı ve bu özel ilişkinin hâkimin avukatın görüşlerine değer vermeye veya güvenmeye meyilli olduğu görünümü verip vermediğidir⁸⁹.

Hâkimin harici bilgiye maruz kalmaması gerektiğine ilişkin açık bir pozitif dayanak CMK’nin 217’nci maddesinde yer almaktadır. Bu maddenin 1’inci fıkrasına göre “Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.” Dolayısıyla hâkimin davayla ilgili bilgilerinin kaynağı, sadece dava dosyasının içeriği veya duruşmadaki çalışma veya faaliyetlerdir. CMK’nin 217’nci maddesinin (Tasarının 226’nci maddesine karşılık gelen) gerekçesinde bu konu “Maddenin birinci fıkrasında yer almış ikinci temel ilke, hâkimin kararını, ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayalı

⁸⁷ Saldırım, Mevzuat (n14) 25-26; Benzer şekilde YYEİ’nin 4.9 maddesine göre “Hâkim, tarafsızlığını olumsuz etkileyen, yargı görevlerinin uygun biçimde ifasını engelleyen, yargı makamından yararlanan veya hâkimin görev yaptığı mahkeme önüne gelmesi muhtemel avukatlar ve diğer kişilerle menfaat içeren ilişkilerden kaçınır.” ibid 4.9

⁸⁸ Commentary (n 53) 89 p 120

⁸⁹ ibid 90 p 122

vicdanî kanaatine dayandırabileceğidir.” şeklinde açıklanmıştır. Bunun dışında hâkimin başka bir kaynaktan bilgi edinmesi yasak olduğu gibi böyle bir izlenimin oluşması da tarafsız mahkeme fikriyle bağdaşmaz. Nitekim, BM tarafından yargısal davranış ve etik konusunda küresel ölçekte hâkimlere eğitim vermek amacıyla hazırlanan kitapta, “hâkimin mahkemeyi bilgilendirmeden sanığın geçmişi hakkında Google’den araştırma yapması” etik ilkelere aykırı bir örnek olarak gösterilmiştir⁹⁰.

YYEDK, BYEİ’nin 4.3. maddesine atıf yaptığı bir kararında, hâkimin baktığı dava ile ilgili olarak sadece dava dosyasındaki veya duruşmadaki faaliyetlere göre karar vermesi gerektiğini belirtmiştir. Bunların dışındaki bir kaynaktan hâkimin bilgi alması veya diğer taraf ya da temsilcisi olmadan davanın taraflarından biriyle veya temsilcisiyle görüşmesi tarafsızlık ilkesini ihlal eder⁹¹. YYEDK, başka bir kararında, hâkimin baktığı dosya ile ilgili olarak güvendiği üniversite öğretim üyelerinden hukuki konuda kişisel olarak hukuki görüş isteyemeyeceğine karar verirken benzer bir gerekçeye dayanmış ve bu meseleyi, “yargı bağımsızlığı” ilkesi ile ilişkili bir sorun olarak değerlendirmiştir⁹². Aynı karara göre “Davanın taraflarının bilirkişinin şahsına ya da görüşlerine karşı her türlü itiraz haklarının bulunduğu ‘hukukçu bilirkişiden görüş alma yöntemi’ dahi kanunen yasaklanmışken, hâkimin gayri resmi yollarla, tarafların bilgisi ve denetimi dışında, baktığı dosyaya ilişkin harici olarak hukuki görüş alması evleviyetle kabul edilemez. Nitekim, YYEİ’nin m.6.9 ve 6.11 hükümlerine göre, hâkimin yargı görevinin özenli biçimde ifasıyla bağdaşmayacak hiçbir davranış içinde bulunmaması gerektiği gibi bu konuda yüksek standartlar sergilemesi ve bu standartları yüceltmesi öngörülmüştür⁹³.”

3) Hâkimlik İtibarının Kullandırılmaması

Hâkimin avukatla olan sosyal medya etkileşimi değerlendirilirken üzerinde durulmasında fayda olan diğer bir davranış kuralı da “hâkimlik itibarının kullandırılmamasıdır.” Hâkimin taraflardan birinin avukatıyla sosyal medya etkileşimi içinde olması, hâkimlik itibarının etkileşimde

⁹⁰ Judicial Conduct (n 27) 96

⁹¹ YYEDKK, 2019/5 K, 18.4.2019, Bkz. Danışma Kurulu Kararları (n 28) 49 p 3.3

⁹² YYEDKK, 2019/8 K 24.10.2019, Bkz. ibid 75, p 3.5, 3.6

⁹³ ibid 78-79 p 4.5, 4.6

bulunulan avukata kullandırıldığı gerekçesiyle hâkimin reddedilip reddedilemeyeceği sorusuna neden olabilir.

Mahkemelerin ve dolayısıyla hâkimlik itibarının, yargının tarafsızlığı ve adalet ile ilgili ilkelerin uygulanması bakımından gerçek hayat ile sosyal medya platformları arasında ayırım yapılmasını gerektiren bir hâl bulunmamaktadır. Nitekim, BM Sosyal Medya Rehberi'nin 15'inci maddesine göre, "Mahkemelerin *itibarı*, yargının tarafsızlığı ve adalet ile ilgili mevcut ilkeler, sosyal medyadaki iletişimler için de aynı şekilde geçerlidir"⁹⁴.

YYEİ'nin 4.10 maddesine göre "Hâkim, *yargı makamının itibarını*, kendisine, aile fertlerinden birisine veya başka bir kimseye özel çıkar sağlamak üzere kullanmaz." Bu konuda YYEDK'nin hâkimlerin referans vermesine ilişkin koşulları belirleyen kararındaki⁹⁵ tespitler göz önünde bulundurulmalıdır. YYEDK'nin hâkimin bir arkadaşına avukat tavsiye etmesinin uygun olmadığına dair başka bir kararında hâkimlik itibarının avukatlara kullandırılmaması gerektiği belirtilmiştir. YYEDK'ye göre bir hâkimin önüne gelmesi muhtemel bir avukatla sosyal medyada arkadaş olması, hâkimin itibarının özel bir çıkar için kullanılması anlamına gelebilir. Hâkimin veya avukatın böyle bir niyetinin olup olmaması konuyla ilgisizdir. Bu ilkenin altında, hâkimin tarafsızlığı ve dürüstlüğü ile halkın yargıya olan güvenini güçlendirme ödevinin yanı sıra hâkimlik makamını kendisinin ya da başkasının çıkarına kullanmaması hususları da yer almaktadır⁹⁶.

BYEİ'nin 4.3 maddesine göre "4.3 Hâkim, görev yaptığı mahkemede hukuk mesleğini icra eden bireylerle kişisel ilişkilerinde makul ölçüler çerçevesinde bakıldığında kayırma veya taraflılık görüntüsü ya

⁹⁴ Non-Binding Guidelines (n 25) 5

⁹⁵ YYEDK'ye göre, hâkimin referans mektubu yazabilmesi için asgari olarak şu koşulları karşılaması gerekir: "a) Halkın yargının dürüstlüğüne ve tarafsızlığına olan güvenini güçlendirme ödevi ile tutarlı olmalı, - b) Çalışma performansını değerlendirmeye yeterli olacak ölçüde ve sürede tavsiye ettiği kişi ile birlikte çalışmaktan kaynaklanan gözlem ve deneyime sahip olmalı, - c) Yargının itibarının, kendisinin veya başkasının çıkarları için kullanılmadığından emin olmalı, - d) Başkası tarafından verilmesinin mümkün olması veya daha iyi bir değerlendirici bulunması halinde, referans mektubu vermemeli, - e) Haklı gerekçeleri mevcut değil ise makamına ilişkin antetli kağıt kullanmaktan özenle kaçınmalı, - f) Referans olduğu kişiye ilişkin şahsi bilgilerinin kaynağının ne olduğunu mektupta yazmalıdır (YYEDK, 2019/1 K, 24.1.2019 T, Bkz. Danışma Kurulu Kararları (n 28) 22

⁹⁶ YYEDK 2019/6 K, 28.5.2019 T (§3.3, §4.3, §4.4) Bkz. ibid 59, 60, 62

da kuşkusu doğuracak durumlardan kaçınır.” Kansas Eyaleti (Amerika Birleşik Devletleri) Yargı Etiği Danışma Kurulu bir danışma görüşünde, “... avukatın hâkimliğe atanmasından sonra müvekkiline artık davasını takip edemeyeceğini bildirmesi gerektiğine, ancak davasını takip etmesi için bir avukat öneremeyeceğine ve bu konuda tavsiyede bulunamayacağına...” karar vermiştir⁹⁷.

YYEDK bir kararında hâkimin, eski meslektaşı bile olsa avukatlık bürosu açılışına katılamayacağı gibi sosyal medya aracılığıyla dahi olsa kutlama mesajı gönderemeyeceğine karar vermiştir. YYEDK’ye göre “Hâkimin sosyal medya kullanımı konusunda da yargı etiğinin diğer ilke ve kurallarının yanı sıra özellikle “tarafsızlık” ve “mesleğe yaraşırılık” ilkelerine uygun davranması büyük önem taşımaktadır. ... Hâkim bu gerçeğin farkında olarak, sosyal medyada da yargı etiğine ilişkin ilkele- rin kural olarak geçerli olduğunu her zaman göz önünde bulundurmalıdır⁹⁸.”

Massachusetts Yargı Etiği Komitesi, sosyal medya arkadaşlığının hâkimlik itibarının herhangi bir kişiye kullandırılmaması gerektiğine ilişkin davranış kuralına aykırı olduğuna karar vermiştir. Komite’nin bu kararına göre “bir hâkimin sosyal paylaşım sitelerinde avukatlarla ‘arkadaş’ olması, bu avukatların yargıcı etkilemek için özel bir konumda olduğu izlenimini yaratır. Bu nedenle Kanun, önünüze gelebilecek herhangi bir avukatı ‘arkadaş’ olarak görmenize izin vermez.” Komitenin kararında, hâkimin hâkimlik makamının itibarını, kendisinin veya başkalarının özel çıkarlarını geliştirmek için kullanamayacağını, bu nedenle de avukatların hâkimi etkilemek için özel bir konumda oldukları izlenimi vermelerine fırsat verilmemesi gerektiğini belirtmiştir⁹⁹.

⁹⁷ Kansas Yargısal Etik Davranış Kurulu, S. J-11. 05.12.1984 T

⁹⁸ YYEDK 2019/5 K. 18.4.2019 T, Danışma Kurulu Kararları (n 28) 54 p 4.4

⁹⁹ Mass. Comm. on Judicial Ethics, Op. 2011-6 (Dec. 28, 2011) < <https://www.mass.gov/opinion/cje-opinion-no2011-6> > erişim tarihi 16 October 2024

II. Hâkim ile Avukat Arasındaki Sosyal Medya Arkadaşlığı Çerçevesinde Gerçekleşen Tek Taraflı İletişimin Ret Sebepleri Bakımından Değerlendirilmesi

1) Hâkimin Tarafsızlığından Şüpheyi Gerektiren Önemli Bir Sebebin Bulunması

BM Sosyal Medya Rehberi'ne göre, "Hâkimler davanın taraflarından veya onların *temsilcilerinden* gelen arkadaşlık isteklerini kabul etmekten veya onlara arkadaşlık isteği göndermekten yahut onlarla başka herhangi bir sosyal medya etkileşiminde bulunmaktan kaçınılmalıdır. Aynı durum tanıklar veya diğer bilinen ilgili kişiler için de geçerlidir¹⁰⁰." Dolayısıyla hâkimlerin taraflarla veya onları temsil eden avukatlar da dahil olmak üzere veli, vasi, tenfiz memuru, kayyum gibi kişilerle sosyal medya etkileşiminden kaçınması öngörülmüştür.

HSK Sosyal Medya Rehberinde de benzer bir düzenleme vardır. Rehber'e göre hâkimler ve savcılar, "2.2 Meslektaşlarıyla, avukat ve bilirkişilerle veya özel hayatlarında iletişim içinde oldukları kişilerle sosyal medya ve ağlarda arkadaşlık kurarken, bu kişilerin kendi işlem ve kararları üzerinde etkide bulunabileceği izlenimini oluşturmaktan uzak dururlar. - 2.3 Bakmakta oldukları uyumsuzlukla *ilişkili olabilecek* taraflar, vekiller, bilirkişiler, tanıklar, arabulucular ve uzlaştırmacılar gibi şahıslarla arkadaşlık ilişkisi kurmaz, etkileşime girmezler." Özellikle m.2.3'te geçen "ilişkili olabilecek" ifadesi, davadan önceki sosyal medya etkileşimleri bakımından da hâkimlerin dikkatli olmasını gerektirmektedir. Zira, mevcut bir davada kimlerin ilişkili olduğu belli olduğuna göre, "ilişkili olabilecek" ifadesi geleceğe ilişkin bir öngörüü ifade etmektedir.

Massachusetts Yüksek Mahkemesi, hâkimin eskiden Facebook'tan arkadaşı olan (ancak şu an arkadaşı olmayan) bir avukatın huzuruna gelmesi halinde, açıklama yapmasının zorunlu olmadığına, ancak somut olayın özelliklerine göre böyle bir açıklama yapılması gerekip gerekmediğinin hâkimin takdir edeceğine karar vermiştir. Mahkemeye göre takdir hakkını kullanırken hâkim, paylaştığı kişisel bilgilerin sosyal medya kullanıcıları tarafından (avukatın) kendisine özel erişim imkânı verip vermediğini, hâkimin tarafsızlığı ile yargıya duyulan güveni zedeleyip zedelemeyeceğini dikkate almalıdır¹⁰¹. Bu örnek, geçmişteki bir Fa-

¹⁰⁰ Non-Binding Guidelines (n 25) 6 p 30

¹⁰¹ Massachusetts Supreme Judicial Court, CJE Opinion 18.5.2018 T, No. 2018-03 < <https://www.mass.gov/opinion/cje-opinion-no-2018-03> > 16.10.2024

cebook arkadaşlığının dahi hâkimin davadan çekilmesi için tartışmalı da olsa bir gerekçe oluşturabileceğini göstermektedir.

Massachusetts, Florida ve Oklahoma eyaletlerinde bir hâkimin huzuruna gelmesi muhtemel bir avukat ile sosyal medya platformlarında arkadaş olması yasaklanmıştır¹⁰². Diğer eyaletlerde “hâkimin huzuruna gelmesi muhtemel avukatlar” ile arkadaş olması konusunda kesin bir davranış kuralı bulunmamakta ise de böyle bir sosyal medya arkadaşlığının neden olacağı riskler hakkında hâkimin dikkatli, tedbirli ve sağduyulu olmasını gerektiren birçok ölçüt geliştirilmiştir. Bu ölçütler arasında derdest bir dosya hakkında paylaşım yapılmaması, iletişimin sık olmaması, hâkimin huzuruna gelen avukat ile arkadaş olmaması, hâkimin tarafsızlığının ve tarafsızlık görüntüsünün zedelenmemesi, tek taraflı iletişim yasağının ihlal edilmemesi, hâkimlik itibarının avukata kullanırılmaması, davanın taraflarınca bu nedenle reddedilme riski taşımaması ve kullanılan sosyal ağın niteliği sayılabilir¹⁰³.

Hâkim ile çok yakın veya samimi ilişki içinde olan avukatlar ile hâkimlerin Facebook’ta arkadaş olmaları bir sorun oluşturmaz. Çünkü bu tür durumlarda ve olağan koşullar altında, ilgili hukuk sistemlerindeki kurallara, geleneklere ve etik kurallara bağlı olarak ya hâkimin davadan çekilmesi ya da avukatın o hâkimin baktığı davada görev almaması gerekecektir. Dolayısıyla hâkimin tarafsızlığına ilişkin bir sorun veya tartışma da olmayacaktır. Örneğin, Avukatlık Kanunu’nun 13’üncü maddesine göre, hâkimin avukatlık yapan çocuğu veya eşi hâkimin baktığı davada avukatlık yapamayacağından, hâkimin bu kişilerle sosyal medyada etkileşimde bulunması ret sebebi bakımından bir tartışmaya yol açmaz.

2) Hâkimin Davada İki Taraftan Birine Öğüt Vermiş ya da Yol Göstermiş Olması

“Öğüt vermek”, bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz veya nasihat anlamına gelir¹⁰⁴. “Yol göstermek”

¹⁰² Singh (n 31) 158-160

¹⁰³ ibid 166 vd

¹⁰⁴ Sözlük (n 22) 1841

ifadesi, kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek veya ne yapılacağını, nasıl davranılacağını öğretmek, şeklinde açıklanmıştır¹⁰⁵.

Hâkimin bakmakta olduğu davanın taraflarına karşı eşit uzaklıkta olması gerektiğinden taraflardan birine öğüt vermesi ya da yol göstermiş olması yasaklanmıştır (m.36, I-a)¹⁰⁶. Bu yasağa uymayarak hâkimin taraflardan birine öğüt vermesi veya yol göstermesi ya da yönlendirmiş olması onun tarafsızlığından kuşku duyulmasına sebep olur. Örneğin, tarafların söylemediği şeyi dikkate alamayacağı gibi onları hatırlatması da yasak olduğundan (m.25, I) hâkimin taraflardan birine zamanaşımı def'ini hatırlatmış olması ret sebebidir¹⁰⁷. Benzer şekilde, taraflardan birine ıslah hakkının hatırlatılması, neden faiz istemediğinin sorulması gibi haller de ret sebebidir¹⁰⁸.

HMK m.36/ I-a hükmünde geçen “davada” sözcüğü sadece dava açıldıktan sonraki süreci kapsamamaktadır. Aksine, bu ifadenin geniş yorumlanması gerektiği ve dava açılmadan (derdestlikten) önce hâkimin öğüt vermiş ya da yol göstermiş olmasının da hâkimin reddi sebebi olarak kabul edilmesi gerektiği isabetle belirtilmiştir¹⁰⁹. Benzer şekilde, hâkimin sadece duruşma sırasında taraflara öğüt vermiş veya yol göstermiş olması değil, duruşma dışında herhangi bir iletişim aracıyla ya da sosyal medya platformlarında böyle bir davranışta bulunması da ret sebebi olmalıdır. Bu yaklaşım, hâkimin davadan önce dahi taraflara öğüt vermesinin ya da yol göstermesinin ret sebebi teşkil edeceği düşüncesiyle tutarlılık içindedir.

HSK Sosyal Medya Rehberi’nin 3.11 maddesine göre hâkimler, “Hukuki danışmanlık mahiyetinde fikir beyan etmezler. Bu anlama gelebilecek paylaşımlarda bulunmazlar.” Hiç şüphe yok ki danışmanlık mahiyetindeki fikirlerin kapsamına öğüt verme ya da yol gösterici nitelikte ifadeler de dahildir. Bu konu, yukarıda incelenen “hâkimin davaya bakmasına engel olabilecek olayları asgari seviyede tutma ödevi”¹¹⁰ ile bağlantılıdır. Nitekim YYEDK, “kanal İstanbul” veya “İstanbul’da meydana gelmesi muhtemel deprem” konusunda hâkimlerin sosyal medyada

¹⁰⁵ ibid 2602

¹⁰⁶ Ömer Çon, ‘Hâkimin Davaya Bakmaktan Yasaklılığı ve Reddi’ (1’st edn, Yetkin Yayınları 2013) 56

¹⁰⁷ Arslan, Yılmaz, Taşpınar and Hanağası (n 9) 124, 125

¹⁰⁸ Görgün, Börü and Kodakoğlu (n 42) 133

¹⁰⁹ Çon (n 56) 57; Arslan, Yılmaz, Taşpınar and Hanağası (n 9) 125.

¹¹⁰ Bkz. dp 72-93

paylaşım yapmalarını, bu konuların ileride söz konusu sosyal medya paylaşımlarını yapan hâkimlerin önüne gelebileceğini belirterek uygun-
suz bulmuştur¹¹¹.

ABD'nin North Karolina eyaletinde Hâkim Terry, bakmakta oldu-
ğu davada bir tarafın avukatıyla sosyal medya platformunda (Fa-
cebook'ta) tek taraflı görüşmelerde bulunmuş, davanın tarafının web
sitesini görüntüleyerek bilgi toplamıştır. North Karolina Eyaleti Yargı
Etiği Standartları Komisyonu, Hâkim Terry'nin bu eylemleriyle yargının
dürüstlüğüne ve bağımsızlığının korunmasını sağlamak için uygun dav-
ranış standartlarına kişisel olarak uymamak (Canon 1); yasaya saygı gös-
termemek ve uymamak (Canon 2A); yargının dürüstlüğüne ve tarafsızlı-
ğına ilişkin kamuoyunun güvenini artıracak şekilde her zaman hareket
etmemek (Canon 2A); *görülmede olan davanın avukatıyla tek taraflı
iletişimde bulunmak* ve halen mahkeme önünde bulunan bir davanın ta-
rafı hakkında bağımsız tek taraflı çevrimiçi araştırma yapmak (Canon
3A(4)) dahil olmak üzere North Karolina Yargı Davranış Kuralları'nda
yer alan davranış ilkelerini ihlal ettiğini belirtmiştir. Komisyon, Hâkim
Terry'nin eylemlerinin yargı makamını itibarsızlaştıran, adaletin uygu-
lanmasına zarar veren bir davranış teşkil ettiğini belirterek kamuya açık
şekilde kınanmasına karar vermiştir¹¹². Bu olayda görüldüğü üzere
hâkimin çevrimiçi ortamda taraflardan birinin avukatıyla görüşmesi, bu
görüşmenin içeriğinden bağımsız olarak hâkimin tarafsızlık görüntüsünü
zayıflatmakta ve halkın yargıya duyduğu güveni sarsmaktadır.

3) Hâkimin Davada İki Taraftan Birine veya Üçüncü Kişiye Kanunen Gerekmediği Hâlde Görüşünü Açıklaması Olması

HSK Sosyal Medya Rehberi'nin 3.9 maddesinin ilk cümlesinde
hâkimler ve savcılar için “Görülmede olan dava, derdest soruşturma
veya verilen kararlar hakkında yorum yapmazlar.” şeklinde açık bir ya-
sak getirildiği görülmektedir. Bu düzenleme, gerçek hayatta doğru kabul
edilmeyen bir davranışın sosyal medyada yapılmasının bu davranışı

¹¹¹ YYEDKK, 2020/1, 20.1.2020 T p 3.3, 4.6 bkz. Danışma Kurulu Kararları (n 28) 81
vd.

¹¹² North Carolina Judicial Standards Commission, Inquiry Number 08-234, 1.4.2009
T < [https://www.nccourts.gov/assets/inline-files/Public-Reprimand-08-234-
Terry.pdf](https://www.nccourts.gov/assets/inline-files/Public-Reprimand-08-234-Terry.pdf) > erişim tarihi: 15 October 2024

meşrulaştırmayacağına dair temel yaklaşımla uyumludur. Ayrıca, bu cümlede hâkimlerin sadece baktıkları davalarla ilgili bir sınırlama getirilmemiş, tüm derdest dava ve soruşturmalara ilişkin genel bir yasak öngörülmüştür. Aynı maddenin ikinci cümlesine göre hâkimler ve savcılar, “Bakmakta oldukları dava veya yürüttükleri soruşturmalar nedeniyle veyahut başka bir şekilde öğrendikleri bilgileri ve resmî belgeleri sosyal medya ağları üzerinden paylaşmazlar.” Bu cümle hâkimlerin baktıkları davalarla ilgili olup görevleri gereği ya da haricen edinmiş olsalar dahi hâkimlerin edindikleri bilgileri paylaşmaları yasaklanmıştır.

Sonuç olarak HSK Sosyal Medya Rehberi’nin 3.9 maddesi, hâkimlerin hem kendi baktıkları hem de önlerinde olmayan derdest dosyalar ve soruşturmalar nedeniyle her ne suretle olursa olsun edindikleri bilgileri sosyal medyada paylaşmalarının yanlış bir davranış olduğunu düzenlemiştir. Hiç şüphe yok ki bu tür bir paylaşımın avukatlara ve özellikle baktıkları bir davanın avukatına yönelik olması halinde de bu yasak geçerli olmalı ve hâkimin reddi sebebi sayılmalıdır.

HSK Sosyal Medya Rehberi’nin 3.10 maddesine göre hâkimler ve savcılar “İleride önlerine gelebilecek uyuşmazlıklar hakkında ihsas-ı rey olarak algılanabilecek kişisel kanaat, değerlendirme ve içerik paylaşmazlar.” Bu düzenleme, hâkimlerin sadece önlerinde derdest olan dosyalar bakımından değil, gelecekte önlerine gelebilecek dosyalar hakkında da görüşlerini paylaşmalarına dair sınırlama getirmiştir. Bu kural, “hâkimin davaya bakmasına engel olabilecek olayları asgari seviyede tutma ödevi” ile tutarlı olmanın yanı sıra ayrıca bu ödevin gerektirdiği bir davranış kuralıdır.

HMK’nın m.36, I-a hükmünde yer alan “davada” ifadesinin sadece duruşmalarla sınırlı bir yer veya zamanı ifade etmediği kabul edilmektedir¹¹³. Dolayısıyla hâkimin *davada* iki taraftan birine veya üçüncü kişiye kanunen gerekmediği hâlde görüşünü açıklamış olması şeklindeki davranışının sosyal medya platformlarında yapılması halinde de HMK m.36, I-a hükmüne aykırılık nedeniyle hâkim reddedilebilecektir.

III. Yüksek Mahkeme Üyesi ile Avukat Arasındaki Sosyal Medya Arkadaşlığının Değerlendirilmesi

Yüksek mahkemelerin yetkisi, ilk derece ve istinaf mahkemelerinden farklı olarak sadece belli bir il veya ilçe ya da coğrafi bölge ile sınır-

¹¹³ Bkz dp 103

lı olmayıp ülkenin tamamını kapsar. Bu nedenle, hâkimin reddi bakımından yüksek mahkeme hâkimleri ile avukatlar arasındaki ilişki bazı özellikler gösterir.

AIHM, Upîte/Letonya davasında, hâkimin davalar nedeniyle önüne gelen avukatlarla olan sosyal ilişkilerinin “tarafsız mahkeme” ilkesini ihlal edebileceğini belirtmiştir. Yüksek mahkeme hâkimlerinin bir kısmının ünlü bir avukatlık bürosunun avukatları ile olan görüşmelerinin kamuoyuna yansması üzerine büyük bir skandala dönüşen olayda AIHM, hâkimler ile avukatların görevlerini birbirlerinden bağımsız yerine getirdiklerine dair herhangi bir şüphe yaratmayacak şekilde iletişim kurmaları gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda, sadece tarafsızlığın ihlali değil, “tarafsızlığın ihlal edildiğine ilişkin görüntü” de adil yargılanma hakkını ihlal edebilir¹¹⁴.

Yüksek mahkeme üyelerine özgü bir özellik de “hâkimin davaya bakmasına engel olabilecek olayları asgari seviyede tutma ödevi”¹¹⁵ ile ilgilidir. Bir ilçede veya bir ilde görev yapan hâkimin ihtiyatlı davranması gereken coğrafi çevre ilke olarak sadece görev yaptığı il veya ilçe ile sınırlı tutulabilecek iken yüksek mahkeme üyeleri bakımından bu kapsam ülkenin tamamına yayılmaktadır. Zira, bir yüksek mahkeme üyesi sadece görevli olduğu dairede değil, genel kurullarda da görev aldığı için işlevi belli bir coğrafi bölge ile sınırlanamayacağı gibi belli dava türleriyle de sınırlanamaz. İlk derece ve bölge adliye mahkemele-
rindeki hâkimlerden farklı olarak, müzakere sistemine bağlı şekilde, temyiz incelemesi sırasında özellikle Yargıtay ve Danıştay üyelerinin tamamı dosyayı bizzat incelemedikleri için hakkında karar verdikleri dosyalardaki avukatların kim olduğunu da bilemeyebilirler¹¹⁶. Bu neden-

¹¹⁴ Upîte v. Letonya (no. 7636/08, 1.9.2016); bkz. dp 52, 56-69

¹¹⁵ Bkz. dp 72-93

¹¹⁶ Yargıtay Kanunu’nun 26’ncı maddesinde tetkik hâkimlerinin görevleri şu şekilde düzenlenmiştir: “Tetkik Hâkimlerinin görevleri: - Madde 26 – Tetkik hâkimleri kurul ve daire başkanlarının kendilerine verecekleri dosya ve evrakı, süresinde inceleyerek bir rapor düzenlerler. Kararlara ve yapılacak işlere ilişkin düşüncelerini rapora yazıp kurullara açıklamakla yetinirler. - Birinci Başkan, kurul ve daire başkanlarının verecekleri diğer görevleri yerine getirirler.”; Danıştay Kanunu’nun 62’nci maddesinde tetkik hâkimlerinin görevleri şu şekilde düzenlenmiştir: : “Tetkik Hâkimlerinin görevleri Madde 62 – 1. Tetkik hâkimleri Danıştay Başkanının, daire ve kurul başkanlarının kendilerine havale ettikleri işleri inceleyerek daire veya görevli kurula gerekli açıklamaları yaparlar. Kendi düşünceleri ve görüşlerini sözlü ve yazılı olarak bildirirler,

le, “hâkimin huzuruna gelmesi muhtemel avukat” sorunu, yüksek mahkemelerin çalışma düzeni açısından “hâkimin huzuruna gelen avukat” sorununa dönüşebilir. Dolayısıyla yüksek mahkeme üyelerinin avukatlarla sosyal medyadaki etkileşimi, hâkimin reddi sebebi oluşturması bakımından diğer hâkimlere göre belirgin şekilde daha yüksek bir risk taşımaktadır.

Bunların dışında yüksek mahkeme üyelerinin yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde diğer hâkimlere özgü sınırlamalara doğal olarak tâbi olacağı şüphesizdir. Özellikle sosyal medya arkadaşlığı yoluyla hâkimlik itibarının kullandırılmamasına ilişkin ilkeye ilaveten “yüksek mahkeme üyeliği” itibarının da kullandırılmaması büyük önem taşımaktadır.

SONUÇ

Hâkimin tarafsızlığı hem Anayasa’da hem de uluslararası sözleşmelerde düzenlenen adil yargılanma hakkının temel gerekliliklerinden biri olup hâkimin reddi, medeni yargıda hâkimin tarafsızlığını güvence altına almayı amaçlayan klasik müesseselerden biridir. Ancak, teknolojik gelişmelere bağlı olarak hâkimin tarafsızlığını tehlikeye düşüren yeni riskler ortaya çıkmış olup bunlardan bir tanesi de sosyal medya platformlarının yaygınlaşması ve bunların çeşitliliğinin her geçen gün artmasıdır. Bu nedenle hâkimin reddine ilişkin kuralların teknolojik gelişmelere bağlı şekilde gelişen sosyal etkileşimlere ve iletişime uyarlanması çağımızın gereğidir. Ayrıca, hâkimin bakmakta olduğu veya ileride bakması muhtemel bir davanın taraflarıyla ya da vekilleriyle sosyal medya aracılığıyla olası bir etkileşimi ve iletişimi de tek taraflı iletişim yasağı kapsamında hâkimin reddi müessesesine daha esnek bir yorum getirmeyi gerektirmektedir.

Tek taraflı iletişim yasağı, Amerikan Barolar Birliği Yargısal Davranış Model Kuralları’nın yanı sıra Amerika’nın birçok eyaletinde

---

karar taslaklarını yazarlar, gerekli tutanakları düzenler ve Danıştay Başkanı, kurul başkanı ve daire başkanının verecekleri diğer görevleri yerine getirirler. - 2. Her daire ve kurulda, o daire veya kurul başkanınca birinci sınıfa ayrılmış bir tetkik hâkimi, memurların görevlerine devamlarını, yetişmelerini ve verimli bir biçimde çalışmalarını, idare, dosya ve diğer yazı işleri ile tebligat işlerinin gecikmeden ve düzenli olarak yürütülmesini, Danıştay Başkanının, daire ve kurul başkanının vereceği diğer işleri yapmakla görevlendirilir.” (Yargıtay Kanunu, Kanun Numarası: 2797, Kabul Tarihi: 04.09.1983, RG 08.02.1983/17953)

hâkimlerin davranış kuralları arasında yer alan temel bir ilkedir. Bu davranış kurallarının aynı zamanda disiplin kuralı olduğu ve söz konusu kurallara aykırılık halinde hâkimlere disiplin cezası verilebildiği incelenen kararlardan anlaşılmaktadır. Diğer taraftan AİHM’nin kararlarında da tek taraflı iletişim yasağı üzerinde durulmuş, ayrıca BYEİ’ne de atıf yapılmıştır. Benzer şekilde YYEİ ile TYEB’de de açıkça ismi zikredilmemiş olsa bile tek taraflı iletişim yasağına ilişkin etik kurallar kabul edilmiştir.

“Yargı etiği ilkeleri, hâkimler için bağlayıcı olmak üzere hazırlansa da her ihlal iddiasının disiplin işlemiyle sonuçlanması amaçlanmamaktadır. Hâkimin ilkeleri her ihlal edişi bir görevi kötüye kullanma (veya uygunsuz davranış) olarak kabul edilmez. Disiplin işleminin uygun olup olmayacağı; ihlalin derecesi, belirli bir uygunsuz davranış kalıbı olup olmaması, uygunsuz davranışın diğer kişiler ile bir bütün olarak yargı sistemi üzerindeki etkisi gibi başka faktörlere bağlı olabilir¹¹⁷. Ancak, evrensel düzeyde kabul gören davranış kurallarının ihlal edilmesinin, hâkimin disiplin sorumluluğunu gerektirip gerektirmeyeceğinden bağımsız olarak hâkimin reddi sebebi olacağı şüphesizdir. Çünkü etik ilkelerin ve davranış kurallarının temel amacı halkın yargıya duyduğu güvenin korunması ve artırılmasıdır.

Sosyal medyanın yargı mensupları tarafından kullanılmasına ilişkin endişelerin uluslararası alanda yoğunlaşması nedeniyle küresel yargı da bu konuya kayıtsız kalmamış, 2018 yılında BM çatısı altında kurulan “Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı” çalışmaları kapsamında bir BM Sosyal Medya Rehberi geliştirilmiştir. Bu Rehberin 2’nci maddesinde “Bangalore Yargı Etiği İlkeleri ve diğer mevcut uluslararası, bölgesel ve ulusal kurallar, standartlar, yargı etiği gelenekleri ve *etik ilkeler hâkimlerin gerçek hayatlarında geçerli olduğu kadar dijital yaşamları için de geçerlidir. ...*” şeklinde temel bir ilke benimsenmiştir¹¹⁸.

BM Sosyal Medya Rehberi’nin 25’inci paragrafında çevrim içi ortamda dahi olsa arkadaşlık konusunda belli risk alanlarına vurgu yapılmıştır. Buna göre: “Hâkimler, sosyal medyada “arkadaşlık”, “takip etme” vb. kavramların geleneksel kullanımdan farklı olabileceğinin ve daha az samimi veya yakın görünebileceğinin farkında olmalıdır. Bu-

¹¹⁷ Commentary (n 53) 37 p 19

¹¹⁸ Non-Binding Guidelines (n 25) 3

nunla birlikte, çevrimiçi veya diğer türlü etkileşimin derecesinin kişisel olarak daha yakın veya samimi olduğu hâllerde hâkimler, *geleneksel çevrimdışı ilişkilerde geçerli olan ihtiyatlı olma, açıklama yapma, davadan el çekirme, hâkimin reddi veya bunlara benzer şekilde diğer eylemleri gerektiren Bangalor Yargı Etiği İlkelerini gözetmeye devam etmelidir*¹¹⁹.”

Hâkimin sosyal medya kullanmasında temel ilke, gerçek hayatta yapılması doğru olmayan bir davranışın, salt sosyal medyada yapılmasının bu davranışı meşrulaştırmayacağıdır. Bu açıdan bakıldığında, tek taraflı iletişim yasağının sosyal medya platformları kullanılarak ihlal edilmesi hâkimin reddi sebebi olacaktır. Diğer taraftan hâkimin taraflardan birine öğüt vermiş veya yol göstermiş olması ya da taraflardan birine veya üçüncü kişiye kanunen gerekmediği halde görüşünü açıklaması, sosyal medya platformları aracılığıyla ve duruşma dışında olsa bile hâkimin reddi sebebi olarak kabul edilmelidir.

Sosyal medya kullanımı bakımından önemli diğer bir husus da hâkimin önüne gelmesi muhtemel avukatlarla olan iletişimidir. Hâkimin reddi sebepleri, aynı zamanda hâkimin sıklıkla reddedilmesine yol açabilecek davranışlarda bulunmasını da yasaklamaktadır. Aksi halde kanuni hâkim güvencesi ve adil yargılanma hakkı zedelenebilecektir. Kaldı ki bu yükümlülük hem BYEİ gibi evrensel kabul görmüş etik ilkelerde hem de bu ilkeleri dikkate alan AİHM içtihatlarında hâkimin tarafsızlığının teminatı olarak genel kabul görmektedir. Uluslararası alanda genel kabul gören bu eğilim, YYEİ’ye ve TYEB kapsamında HSK Sosyal Medya Rehberine de yansımıştır.

Hâkimin sosyal medya kullanırken, avukatlar da dahil olmak üzere, tek taraflı iletişim yasağına uygun hareket etmesi gerektiğine ilişkin ABD eyaletlerindeki yargı etiği komitelerinin verdiği kararlara benzer şekilde YYEDK’nin kararları da üzerinde durulan bu ilkeleri somutlaştırmış ve detaylandırmıştır. Bu kararlar sayesinde hâkimin reddi müessesisi, hâkimin sosyal medya kullanmasına ilişkin sorulara cevap verebilecek bir derinlik, anlam ve esneklik kazanmıştır.

Tek taraflı iletişim yasağı, hâkimin tarafsızlığının sağlanması bakımından küresel yargıda genel kabul gören temel ilkelerden biri olmuştur¹²⁰. Ayrıca, YYEİ ile HSK Sosyal Medya Rehberinde tek taraflı ileti-

¹¹⁹ Non-Binding Guidelines (n 25) 6

¹²⁰ Tek taraflı iletişim yasağının öneminin Türk hukukunda yeteri kadar anlaşıldığını veya bu konuda iyi bir yargı geleneğimizin olduğunu söylemek güçtür. Örneğin Ada-

şim yasağına ilişkin kurallar düzenlemiş, YYEDK'nin kararlarıyla bu ilke daha da görünür ve somut hale gelmiştir. Bu nedenle, tek taraflı iletişim yasağının HMK'nın 36'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında örnekseme yoluyla sayılan ret sebeplerine (e) bendi olarak eklenmesi, Anayasa ile de güvence altına alınan hâkimin tarafsızlığı ilkesini güçlendirebilecektir.

KISALTMALAR CETVELİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

BM : Birleşmiş Milletler

BM Sosyal

Medya Rehberi: Hâkimlerin Sosyal Medya Kullanmasına İlişkin Bağlayıcı Olmayan Kurallar (Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges).

BYEİ : Bangalor Yargı Etiği İlkeleri (The Bangalore Principles of Judicial Conduct)

CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HSK: Hâkimler ve Savcılar Kurulu

HSK Sosyal

Medya Rehberi: Türk Yargı Etiği Bildirgesi Kapsamında Sosyal Medya Kullanım Rehberi

m.* : Madde

---

let Bakanı ve aynı zamanda Hâkimler ve Savcılar Kurulu Başkanı, hâkim ve savcılarının kur'a töreninde, hâkim ve savcılarını çalışma odalarına gelen avukatlarla görüşmeleri nedeniyle eleştirmiştir. Bakan'a göre "Biz halkla ilişkileri ya çok abartıyor ya da çok daraltıyoruz. Hiç kimseyle görüşmeyip bana laf söz gelmesin, ben tarafsızım, bağımsızım, kapım kapalı; hatta birisi 'Görüşme kabul edilmez', bir diğeri kapısına 'Avukatla görüşme yapılmaz' diye yazmış. Bu abartının alasıdır." Bkz. < <https://basin.adalet.gov.tr/amp/bakan-bozdog-hsk-hakim-savci-kura-torenine-katildi> > erişim tarihi 29 October 2024

* Sadece "m." kısaltması kullanılan hâllerde bu kısaltma Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nu ifade eder.

TYEB : Türk Yargı Etiği Bildirgesi

Yorum : Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin Yorumu (Commentary on The Bangalore Principles of Judicial Conduct)

YYEİ : Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri

YYED : Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu

YYEDKK: Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu kararı

KAYNAKÇA

Akkan, M, Pekcanitez Usûl Hukuku (15th Yetkin Yayınları 2017)
372

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar S, and Hanağası E, Medeni Usul Hukuku, (9th Yetkin Yayınları 2024)

Atalı M, Ermenek İ, and Erdoğan E, Medeni Usûl Hukuku, (7th Yetkin Yayınları 2023)

Aytaç Ö and Tan M, ‘Arkadaşlık Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar’ (2019) 29(1), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 345-359

Budak A C and Karaaslan V, Medenî Usul Hukuku (8th edn Filiz Yayınevi 2024)

Casadevall A, Roa I and Rubio M, ‘The Use of Social Media by Judges and How Their Impartiality May Be Affected’ < [https://portal.ejtn.eu/PageFiles/17916/TEAM %20SPAIN %20TH %202019%20D.PDF](https://portal.ejtn.eu/PageFiles/17916/TEAM%20SPAIN%20TH%202019%20D.PDF) > Erişim Tarihi 11 September 2024

Centel, N, Ceza Muhakemesinde Hâkimin Tarafsızlığı (1st edn Kazancı 1996)

Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct (1st edn UNODC 2007)

Çon, Ö, Hâkimin Davaya Bakmaktan Yasaklılığı ve Reddi (1st edn Yetkin Yayınları 2013)

Görgün Ş L, Börü L and Kodakoğlu M, Medenî Usûl Hukuku (10th edn, Yetkin Yayınları, 2021)

İnceoğlu, S, Hâkimin Davranış İlkeleri (1st edn Beta Yayınevi 2008)

Jayawickrama N, Dowd, J, Oxner S, Zannah K, Tilakawardane S, Apperson J, Saldırım M, The İstanbul Declaration on Transparency in Judicial Process Resource Guide and Evaluative Framework (1st edn

Yargıtay Yayınları 2023) < <https://www.yargitay.gov.tr/documents/ek-1713959154.pdf> > Erişim Tarihi 2.11.2024

Judicial Conduct and Ethics, Self-Directed Course (1st edn UNODC 2019)

Judicial Ethics Training Manual for the Nigerian Judiciary, (UNODC) < https://www.unodc.org/pdf/publications_unodc_judicial_training.pdf > Erişim Tarihi 29 October 2024

‘Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri’ in Mustafa Saldırım (ed) (Yargıtay Yayını 2017) < https://www.yargitay.gov.tr/documents/KARSILASTIRMALI_HUKUK_ILKELER_PRES_S.pdf > Erişim Tarihi 28 October 2024

Kuru and Aydın, ‘Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı’ (8th edn, Yetkin Yayınları 2023)

Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges (Produced by the Global Judicial Integrity Network), Vienna 2019 < https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/social_media_guidelines/social_media_guidelines_final.pdf > erişim tarihi: 29 October 2024

Özkaya Ferendeci H A, ‘Federal Alman Mahkemesi’nin Hâkimin Reddine İlişkin Güncel Kararlarının İncelenmesi’ 2019/1(2), Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 223

Saldırım M, ‘Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ve Yargıtay Etik İlkeleri Mevzuatı’ (1st edn Yetkin Yayınları 2024)

Saldırım M, ‘Yargı Etiği Pratik Çalışmalar’ (1st edn Yetkin Yayınları 2022)

Singh S, Friend Request Denied: Judicial Ethics and social media, (2016) 7 Journal of Law, Technology & the Internet, 153

Tanrıver S, Medeni Usul Hukuku, C I (1st edn, Yetkin Yayınları, 2016)

Türkçe Sözlük (11th edn, Türk Dil Kurumu 2019)

‘Yargı Etiği Danışma Kurulu Kararları ve İlgili Mevzuat’ in Mustafa Saldırım (ed) (1st edn Yargıtay 2023)